

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Fakultə : «Əmtəşünaslıq»

Ixtisas : İstehlak mallarının ekspertizası və marketinqi

B U R A X I L I Ş İ Ş İ

Mövzu: Məişət mebellərinin keyfiyyət göstəricilərinin təhlili

İşin rəhbəri: dos. Nağıyev Z.M.

Tələbə: Məmmədova Fatma Vəli

Bölmə: azərbaycan

Qrup:2322

«Təsdiq edirəm»

Kafedra müdiri : _____ prof.Ə.P.HƏSƏNOV

B A K I 2015

MÜNDƏRICAT

GİRİŞ	3
I. NƏZƏRİ HISSƏ	
1.1. Azərbaycanca mebel istehsalının və istehlakının vəziyyəti	7
1.2. Mebellərin keyfiyyətinə verilən tələblər	11
1.3. Xammalın mebellərin keyfiyyətinə təsiri	13
1.4. Mebelin keyfiyyət göstəriciləri və onların təyini üsulları	21
II. TƏDQIQAT HISSƏ	
2.1. Yerli istehsal müəssisələrində mebellərin səthinə çəkilən örtük qatının ekspertizası (EMBAWOOD -un təmsalında)	26
2.2. Xarici əlamətlərinə görə mebelin keyfiyyətinin təyini	29
2.3. Örtük qatının qalınlığının və pardaqlığının təyini. Örtük pərdəsinin ağaca yapışma qabiliyyətinin təyini	30
2.4. Mebellərin çeşid ekspertizası	36
2.5. Mebellərin keyfiyyətinin qorunub saxlanmasına kömək edən amillər	42
NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR	44
ƏDƏBİYYAT	48

GIRIŞ

Ölkənin iqtisadi inkişafının müasir mərhələsində qarşıda duran başlıca vəzifələrdən biri istehsalı sürətlə inkişaf etdirmək, onun səmərəliliyini artırmaq, Elmi Texniki Tərəqqinin sürətləndirmək əsasında əhalinin maddi və mədəni həyat səviyyəsini xeyli yüksəldilməsini təmin etməkdir. Bu baxımdan Xalq istehlakı malları istehsal edən sahələrin, o cümlədən mebel istehsalının inkişafı problemlərinin öyrənilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Mebel, arxitekturanın daxili görünüşünün əsas hissəsi və ən vacib xalq istehlakı mallarından biridir. Müasir mebel binanın interyerinin ayrılmaz hissəsi olmaqla ailənin məişət tələbatını ödəməlidir.

Mebel istehsalının gündən-günə artan tələbatı onun məişətdə əhəmiyyətini daha da yüksəldir. Əhalinin maddi həyat səviyyəsi yaxşılaşdıqca mebel istehlakına münasibət dəyişir. Yəni o, məişəti avadanlıqlaşdırmaq, istirahətini təşkil etmək, iş və fəaliyyətə şərait yaratmaq üçün ən əhəmiyyətli vasitəyə çevrilir.

Hazırda əhalinin bütün uzun müddətli istehlak mallarına sərf etdiyi xərclərin 30 faizə qədəri mebel mallarının payına düşür.

Dövlətin məqsədi xalqın maddi və mədəni həyat səviyyəsinin durmadan yüksəltməkdən, şəxsiyyətin hərtərəfli inkişaf üçün şərait yaratmaqdan ibarət olan iqtisadi strategiyayı ardıcıl həyata keçirir. Hər şey insan naminə, insanın rifahı üçün bu proqram müddəası getdikcə dərin və konkret məzmunla doğmalaşır. Əhalinin daha rahat, gözəl və müxtəlif mebellərlə təchiz edilməsinə ən vacib sosial problem kimi baxılır.

Məişətin avadanlıqlaşdırılması və onun interyerinin mədəni təşkili üçün tətbiq edilən istehlak şeyləri arasında mebel daha uzun ömürlü istehlak malıdır. O, insan məişətinin ən qədim sakinlərindən biridir. Mebel insanların öz məişətini təşkil etmək sahəsində bütün mədəni-bədii zövqləri və incəsənətdən nailiyyətlərini özündə birləşdirir.

Hər bir dövrə aid olan mebel həmin dövrün məişət xüsusiyyətlərini, milli mədəniyyətinin, öz tarixi irsini, insanların maraq və istəklərini, üslubunu özündə

əks etdirməlidir. Bu cəhətdən məişət mebelləri üçün tarixi xarakter daşıyan klassik üslublar müəyyən edilmişdir.

Bu üslubun əmtəşunaslıqda Roman, Qomik, Vorokko, Rokoko, XVI Züdvik dövrü, Moderen, Rus mebeli, müasir Avropa və sovet mebeli üslubuna bölünür. Göstərilən üslublar içərisində sovet üslubu xüsusi yer tutur. Öz sadəliyinə, forma ciddiliyinə, cəlbedici xarici görünüşünə, material zənginliyinə, kütləvilikə və iqtisadi cəhətdən səmərəliliyinə görə yüksək səviyyədə fərqlənən sovet üslubunda mebellər daha böyük arxitektura keyfiyyətinə malik hesab edilir.

Sovet üslubunun daha üstün cəhətləri ondan ibarətdir ki, bu mebellər həm də yüksək dərəcədə eyniləşdirilmiş hissələrdən, çoxlu miqdarda daha yeni və qənaətli materiallardan, yarımfabrikatlardan istifadə etməklə istehsal edilir. Bu mebellər asan sökülüb yığıla bilir, onların ölçüləri məişətin və binanın ölçülərinə uzlaşdırır. Sovet mebellərində səth hamarlılığı, parlaqlılığı, materialın üzərində zəngin naxış vardır.

Mebel istehsalının inkişafı və təkmilləşdirilməsi müəssisələrin ixtisaslaşma dərəcəsinin artması, təmərküzləşdirilməsi və kombinələşməsinin müxtəlif formalarının təmin edilməsi üçün mühüm şərtədir. İstehsalın fasiləsiz sürətdə artması iqtisadi səmərəliliyin yüksəldilməsi imkanlarını genişləndirir. Mebel istehsalının təkmilləşdirilməsi texniki səviyyəsinin yüksəldilməsi və əmək məhsuldarlığının artırılması ilə əlaqədardır.

Mebel istehsalının təkmilləşdirilməsi və iqtisadi səmərəliliyin yüksəldilməsi xammal bazasının bərpası, onun inkişaf etdirilməsi və texniki-iqtisadi bazanın möhkəmləndirilməsi mebel sənayesi üçün əsas amildir.

Qeyd etmək lazımdır ki, hazırda mebel sənayesi nəinki məişət, idarələr, istehsalat, məktəb, səhiyyə, mədəniyyət müəssisələri, mədəni quruculuq üçün hazır məhsul istehsal edir, o həm də digər sənaye müəssisələrini müxtəlif xalq istehlakı mallarını qablaşdırmaq üçün tara və qutu gövdələrlə təchiz edir.

Mebel istehsalında ən başlıca istiqamət müəssisələrin istehsal gücünü artırmaq, texnologiyaya və əşya növünə görə ixtisaslaşdırmanı inkişaf etdirmək, bir-birilə qarşılıqlı əlaqədə işləyə bilən, xüsusilə standart məhsullar,

yarımfabrikatlar verə bilən müəssisələrin sayını çoxaltmaqdır. Bütün bunlar həm də buraxılan mebelin çeşidinin yaxşılaşdırılmasına, keyfiyyətinin yüksəldilməsinə tabe etməklə həyata keçirilməlidir.

Mebel materilalarının, hazır mebel hissələrinin eyniləşdirilməsi və maksimum detallaşdırılması yolu ilə onlar əsasında buraxıla bilən mebel nümunələrinin çeşidinin zənginləşdirilməsinə, hazır hissələrdən müxtəlif qrup yığıla bilən mebel növlərinin buraxılışının artırılmasına daha böyük üstünlük verilir.

Göründüyü kimi, mebel istehsalının inkişafında, onların çeşidinin genişləndirilməsi və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasında mebel istehsalının rolu xüsusilə böyükdür.

Odur ki, son illərdə mebel istehsalında texnoloji ixtisaslaşma iki istiqamətdə inkişaf etdirilir. Bir tərəfdən müəssisələrinin bir hissəsi mebel üçün yarımfabrikat istehsalı üzrə ixtisaslaşdırılır. Yəni həmin müəssisələr mebel fabriklərinə üzvləklənmiş və bəzəndirilmiş hazır hissələr, ağac yonqarından hazırlanmış plitələr, slonlu yapışdırılmış hissələr, tirlər və hissələr komplekti, sintetik slonlar, yaylı bloklar, mebel güzgüləri, doldurucu materiallar, şüşələr və lateksdən bəzək hissələri göndərilir.

Bundan əlavə, mebel texnologiyası ağacın emalı üsulunun təkmiləşdirilməsinə münasib olaraq yenidən qurulur, onlar yeni avadanlıqla təchiz edilir. Mebel üçün işlədilən materialların quruluşu da getdikcə dəyişilir.

Xüsusilə, ağac kütləsinin, ağac şlonların, digər dülgər plitələrinin, fanerin itkisi tamamilə azaldılır. Mebel sənayesi çoxlu miqdarda yeni poliefir lakları, yumşaq rezin, plastik materiallar, formatlı hissələr, detallar alır.

Axır vaxtlar mebel istehsalı xeyli artmış, bu malların çeşidi genişlənmiş, keyfiyyəti isə xeyli yaxşılaşdırılmışdır. Nəticədə bu mallar üzrə satışın həcmi xeyli genişlənmiş əhalinin mebel malları ilə təminatı da xeyli çoxalmışdır. Mebel istehsalı və satışının inkişaf əhalinin məişətinin mədəni yüksəlişinə, onların bədii zövqünün inkişafına, estetik tələbatının yüksəlişinə səbəb olmuşdur.

Mebellərin çeşidinin genişləndirilməsi, keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və istehsal həcminin genişləndirilməsinə mebel istehsalının və xarici malların hesabına nail olmuşdur.

Respublikada hazırda xırda m uəssisələr, ayrı-ayrı quraşdırma sexləri geniş fəaliyyət göstərir.

Qeyd etmək lazımdır ki, müxtəlif stillerd  entoqrafik v  modern tipli bədii mebellərin istehsalı təşkil edilmiş, yığılan konstruksiyalı mebellərin istehsal həcmi ümumi mebel istehsalının 60%-ni təşkil etmişdir.

I FƏSİL. NƏZƏRİ HISSƏ

1.1. Azərbaycanca mebel istehsalının və istehlakının vəziyyəti

Son illərdə bazar iqtisadiyyatı şəraitində respublikamızın xarici ölkələrlə iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsi nəticəsində idxal və ixrac olunan malların həcmi də artır. Bu baxımdan istehlak mallarının keyfiyyət problemləri ilə daha yaxından tanış olan bacarıqlı və şəriştəli mütəxəssislərə – ekspertlərə böyük ehtiyac duymaqladır. Çünki malların keyfiyyət ekspertizasından keçirilməsi strateji əhəmiyyətə malik olan bir fəaliyyət dairəsidir. Bu növ ekspertizanın məqsədi malların keyfiyyətinin hərtərəfli tədqiq olunmasından ibarət olmaqla sosial faydalılığının, yararlılığının, istifadəsinin, rahatlığının, estetik baxımdan müasirliliyinin aşkar olunmasından ibarətdir.

Keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin elementləri sayılan ekspertiza mənəvi köhnəlmiş, rəqabətə malik olmayan, keyfiyyətsiz malların istehlaka daxil olmasının qarşısını almalıdır. Malların keyfiyyət ekspertizası ticarətdə, dizaynda, sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrində geniş istifadə olunmadığından məhsulun bütün «həyat fəaliyyətini» özündə əks etdirir.

Yaşayış binalarının daxili avadanlıq və süxallifatı, yəni binanın daxili görünüşü, o cümlədən mebel həmişə öz dövrünün mədəni, texniki və iqtisadi səviyyəsini əks etdirir. Mebel texniki tələblərlə yanaşı, eyni zamanda estetik tələblərə də cavab verməlidir.

Ümumiyyətlə, ekspertizanın məqsədi malların əsas xarakteristikalarının miqdarca və ardıcıl qiymətləndirilməsinin aparılmasıdır. Lakin bu çox vaxt bilavasitə ölçüyə uyğun gəlmədiyinə görə peşəkar ekspertlərin mülahizələrinə əsaslanır.

Göstərilən məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakı vəzifələri həll etmək vacibdir:

- ekspertizanın konkret məqsədini nəzərə alaraq çeşid və keyfiyyət göstəricilərini elecdə də xassələri düzgün seçmək;
- göstəricilərin həqiqi qiymətinin müəyyən edilmiş tələblərə uyğunluğunu aşkar etmək;

- keyfiyyət göstəricilərinin nəzərdə tutulmuş qiymətinin və ya çəki əmsalının təyin edilməsi;

- malın kəmiyyətcə ölçülməsi və dəyər xarakteristikasının müəyyənləşdirilməsi və s.

Ümumiyyətlə, mebellərin səthinə çəkilən örtük qatı dedikdə ilk olaraq lak yada düşür. Lakdan başqa mebellərin xarici örtüyündə parçadan meşindən fanerdən də çox istifadə olunur.

Ekspertizada tədqiqat obyektini kimi «Embawood» mebel zavodunun istehsal etdiyi məhsulların xarici örtüyünə sərf olunan materialları götürməyə qərara gəldim. Bu mebellərin xarici örtüyündə istifadə olunan laklar «Bizon» şirkətinin istehsal etdiyi mebel üçün örtük laklarıdır.

Bizon sintetik taxta qoruyucu lak yüksək keyfiyyətli alkid qatran əsaslı tək komponentli yüksək səthə nüfuz etmə qabiliyyətinə malik həşarat və atmosferdən zərərverici amillərə qarşı yüksək dayanıqlıq göstərən taxta qoruyucu lakdır. Ultrabənövşəyi şüa təsirinə dayanıqlıdır. Daxilindəki pigmentin özəl xassələri sayəsində taxtanın təbii görkəminin dammar və düyünlərini saxlayaraq rəngləyir və beləliklə çox effektiv təbii görünüş verir.

Örtük qat kimi lak mebelin üzərinə ya təzyiqlə altında çilənir ya da tampon və fırça vasitəsilə sürtülür, bəzən isə mebelin detalları içərisinə salınıb çıxarılır. Örtük lakı növündən və tətbiq üsulundan asılı olaraq müxtəlif dərəcədə davamlılıq və şəffaflıq kəsb edir. Ən davamlı örtük nitrolak örtüyüdür. Bu çox tez qurduğu üçün ən müasir üsul sayılır.

Ümumiyyətlə, ekspertizanın məqsədi, əmtənin keyfiyyət göstəricilərinin qiymətlərinin əldə edilməsidir. Bunun üçün bilmək lazımdır ki, qiymətləndirmə metodunun hər birinin konkret şəraitdə tətbiqi malın keyfiyyəti haqqında hərtərəfli obyektiv fikir söyləməyə imkan versin.

Başqa cür desək, söhbət malın keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi metodunun seçilməsindən gedir. Malın keyfiyyət göstəricilərinin qiymətləndirilməsi metodunun seçilməsi qiymətləndirmənin məqsədindən, qiymətləndirilən məhsulun növündən, keyfiyyətin istehlak göstəriciləri nomenklaturasından və

qiymətləndirilmənin konkret şəraitindən asılıdır. Bu seçim qiymətləndirmə metodlarının təsnifatı əsasında həyata keçirilir. Keyfiyyətin istehlak göstəricilərinin qiymətləndirilməsi metodları informasiyanın alınması mənbəyindən və qiymətləndirmə əməliyyatlarının tərkibindən asılı olaraq iki qrupa bölünür:

- 1) Obyektiv;
- 2) Evristik;

Obyektiv metod-ölçmə yolu ilə malların xarakteristikalarının təyin edilməsi və ya qoyulan tələblərə hər hansı uyğunsuzluqları, kənarlaşmanı qeydiyyatda alma üsuludur.

Obyektiv metod üçün xas olan ümumilik ölçmə nəticələrinin ifadə edilməsində və ya qəbul edilmiş vahidlə və ya faizlərlə hesablanmasıdır. Belə ki, bu nəticələr müqayisə edilə, yenidən bərpa edilə və yoxlanıla bilər.

Onların arasında fərq ondadır ki, ölçü metodlarının tətbiqi zamanı texniki cihazlardan istifadə edilir, qeyd alma metodundan isə vizual hesablanma aparılır.

Evristik metodlar – məntiqi üsulların məcmusuna və son nəticəni əldə etmək üçün nəzəri tədqiqatların metodiki qaydalarına əsaslanmış metodlardır.

Bütün evrestik metodlar üçün ümumilik, qiymətləndirməyə subyektiv yanaşma, hipotezlərin qurulması, ayrı-ayrı şəxslərin fikirlərinə əsaslanan ehtimallarıdır. Evrestik metoda hər bir yarımqrupun metodları bir-birini əvəz etmir, lakin tamamlayır və ay müstəqil tətbiq olunma dairəsinə malik olur.

Bazar iqtisadiyyatının inkişaf etdiyi bir dövrdə respublikamızda mebel sənayesi öz inkişaf mərhələsini yaşamaqdadır. Mebel istehsalında istifadə olunan lak respublikamızda yüksək keyfiyyətdə istehsal olunur.

Mebellərin xarici örtüyünün keyfiyyətinin ekspertizasının əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, keyfiyyətsiz malların aşkar olunması, çıxdaş edilməsi, əhalinin aldadılmasının qarşısının alınması və s.-dir.

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən mebel fabriklərindən «**Embawood**», «**Madeyra**», «**İdeal dizayn**» və başqa şirkətləri misal göstərmək olar.

Embawood mebel şirkətinin istehsal etdiyi məhsullar respublika bazarı ilə yanaşı Qazaxıstan, Türkmənistan, Qırğızıstan və Rusiya kimi dövlətlərə ixrac olunur.

1996-cı ildən fəaliyyətə başlayan **EMBAWOOD**, son illərdə böyük sərmayə qoyuluşu, uğurlu marketinq və satış strategiyası ilə Cənubi Qafqazın mebel sektorunun xammal təchizatında liderdir. Şirkətimiz 2004-cü ilin avqust ayından ISO-9001:2000 Beynəlxalq «Keyfiyyətin İdarə edilməsi Sistemi» üzrə sertifikatlaşdırılıb. Həmçinin tədarük etdiyimiz bütün xammal-materiallar və istehsal olunan yarımfabrikatlar laboratoriyamızda yüksək səviyyəli keyfiyyət nəzaritəndən keçir.

1.2. Mebellərin keyfiyyətinə verilən tələblər

Keyfiyyət göstəricilərini görə mebelin istehlak xassəsi və keyfiyyəti təyin olunur. Mebelə verilən tələblər onun növündən və təyinatından asılı olur.

Funksional tələblər. Funksional tələblər dedikdə mebellərin öz təyinatına uyğunluğunu başa düşülür. Yəni mebel onun üçün nəzərdə tutulmuş funksionallığı yerinə yetirməlidir.

Funksional tələblər hava şəraitinin, milli xüsusiyyətlərin, ailə tərkibinin, interyerin tamamlığını, yüngüllük və davamlılığın öyrənilməsi əsasında işlənilib hazırlanmalıdır.

Erqonomik tələblər. Mebel insan orqanizminin fəaliyyətinə mənfi təsir göstərməməlidir. Onun ölçüləri insan bədəninin ölçülərinə uyğun gəlməli, iş zamanı az yorulmanı təmin etməli, yuxu və istirahət zamanı isə iş qabiliyyətini bərpa etməlidir. Oturmaq üçün olan mebellərin əlverişliliyini, hər şeydən əvvəl, bərk konstruksiya, uzunmaq üçün olan mebellərdə isə yumşaq elementlər təmin edir. Yumşaq element insan bədənini əhatə etməlidir, bu zaman insanın göstərdiyi təzyiq bərabər suətdə bölüşdürülməlidir.

Gigiyenik tələblər. Bu tələblər mebelədən istifadə zamanı təhlükəsiz və zərərsiz şəraitdə təmin olunmasına yönəldilir. Buraya mebelin təmiz saxlanması və ona qulluq edilməsi tələbləri də daxildir. Mebel mümkün qədər az çirklənməli, toz və çirkədən asan təmizlənməlidir. Əşya və ərzaq mallarının saxlanması, istirahət və yuxu üçün nəzərdə tutulmuş mebellər üçün gigiyenik tələblər daha vacibdir.

Estetik tələblər. Mebel təkcə predmet deyil, o həm də yaşayış yerlərini bəzəyir. Mebel gözəl xarici görünüşə malik olmalı, onun ayrı-ayrı elementləri isə harmonik münasibətdə olmalıdır.

Mebel müasir modanın tələblərinə cavab verməlidir. Müasir mebellərin fərqləndirici xüsusiyyətləri proporsiyanın səmərəliliyi və dəqiqliyi, dekorların işlənməsində ciddiliyi və məhdudluq, səthin hamarlığı, xətlərin düzgünlüyü, materialdan, yəni plastik kütlə və rəngdən bacarıqla istifadə edilməsi hesab edilir.

Gözəl teksturalı ağaclara malik yaxşı hazırlanmış mebellər çox bəzəndirməməlidir.

Bundan başqa, mebellərin estetik xassəsi ağacın oduncağının nöqsanlarından, bəzək və işləmələrin keyfiyyətindən də asılıdır. Mebellərin üzərində onların xarici görünüşünü pisləşdirən nöqsanlar olmamalıdır.

Texnoloji tələblər. Mebel texnoloji cəhətdən standart, xüsusən yeni materiallardan hazırlanmalıdır, kütləvi istehsal edilmiş detallar bir-birini əvəz edə bilməli, əl işləri minimum dərəcəyədək ixtisar olunmalı və istehsal prosesləri maksimum dərəcədə mexanikləşdirilməsinə imkan verən texnoloji konstruksiyalar tətbiq edilməlidir.

Texnoloji tələblər kütləvi surətdə hazırlanmış, yaşayış binaları üçün nəzərdə tutulan mebellər üçün əhəmiyyətlidir, çünki bu şərtlərin yerinə yetirilməsi mebelin dəyərini aşağı salmağa və istehsalını artırmağa imkan verir.

İqtisadi tələblər. Bu tələblər mebelin maya dəyərinin və qiymətinin aşağı salınmasına yönəldilir. Mebelin istehsalı prosesi zamanı müxtəlif növ materiallardan qənaətlə istifadə olunmasına, həmçinin müasir texnoloji üsulların geniş tətbiqinə, əl əməyi səviyyəsinin minimuma çatdırılmasına nail olmaq lazımdır.

Mebelin möhkəmliyi, etibarlılığı və uzun ömürlülüyünə qarşı verilən tələblər. Mebeli uzun müddətli istifadə üçündür. Buna görə də onların möhkəmliyi, etibarlılığı, uzunömürlülüğü böyük əhəmiyyətə malikdir.

Mebelin möhkəmliyi və təmirə yararlılığı mebelin formasından, detalların ölçüsü və birləşdirilməsindən, xammalın, hər şeydən əvvəl, ağacın xassələrindən asılıdır.

1.3. Xammalın mebellərin keyfiyyətinə təsiri

Mebelin keyfiyyəti konstruksiyasının işlənməsi, normativ-texniki sənədlərin, texnoloji hazırlığın, istehsalın təşkili səviyyəsindən, ölçülərindən, texniki-iqtisadi, estetik və s. göstəricilərdən, həm də xammal və ilkin materialın keyfiyyətindən asılıdır. Bütün bu göstəricilər uyğun QOST-larda, OST-larda, RST-larda, müəssisə standartlarında və başqa sənədlərdə qaydaya salınır.

İşlənmiş layihə sənədlərinin şərtlərinə, ilkin materiala, texnoloji hazırlıq və istehsalın təşkili qaydalarına verilən tələblərə ciddi əməl olunması uyğun keyfiyyətdə məhsul alınmasını şərtləndirir.

Bu baxımdan mebelin keyfiyyətinə təsir edən amilləri aşağıdakı qruplara bölmək olar:

1. Mebel materiallarının hazırlanmasının, mebel zaqatovkasının və işlənməsinin keyfiyyətinə təsiri;
2. Mebel məmulatlarının ölçülərinə verilən tələblər və onun keyfiyyətə təsiri;
3. Mebelin funksional ölçülərinə verilən tələblər və onun keyfiyyətə təsiri;
4. Mebelin bəzəndirilməsinə verilən tələblər və onun keyfiyyətə təsiri;
5. Mebel hissələrinin yığılması və mebel furniturasının quraşdırılmasına verilən tələblər və onun keyfiyyətə təsiri.

Mebellərin hazırlanmasında müxtəlif materiallardan istifadə olunur. Bunlardan ən başlıcası ağac oduncağı, mişarlanmış material (taxta-şalban), faner lövhələri yonqardan hazırlanmış lövhələr, mebel-lövhələri, birqatlı və çox qatlı fanerlərdən ibarət yarımfabrikatlar, ağac kütləsindən ibarət lövhə və s-dir.

Təbii ağac qiymətli təbii materialdır. Ölkəmizdə müxtəlif növ ağaclar və kollar bitir. Ümumiyyətlə, SSRI-də meşələrin 36,6%-ni qaraşam, 19,3%-ni şam ağacı, 16,5%-ni küknar, 13,2%-ni qozağacı, 4,2%-ni sidr, 2,5%-ni ağcaqovaq və 1,3%-ni palıd təşkil edir. Meşə sahələrinin yerdə qalan 6,4%-ni isə digər ağac cinslərinin payına düşür.

Bizdə bitən iynəyarpaqlı ağac cinslərindən şam, küknar, sidr, qara şam, ardıc kolu və s. böyük əhəmiyyətə malikdir. Bunların oduncuğu düzqatlı düzülüşlü, çox

olmayan həcm çəkisi, çürüməyə qarşı yüksək dayanıqlı, mexaniki davamlı və həm də asa nemal olunması ilə xarakterizə olunur.

Enli yarpaqlı ağac cinsləri növünə, xassələrinə, quruluşuna və tətbiqinə görə çox müxtəlifdir, iynəyarpaqlı ağac cinslərinə nisbətən zəngin və gözəl teksturalıdır. Bu ağaclar halqavari və dağınıq damarlı ağac cinslərinə bölünür.

Halqavari-damarlı ağac cinslərinin sıxlığı qeyri-bərabər, lakin teksturası yaraşlıqlı olur. Dağınıq damarlı ağac cinslərinin sıxlığı bərabər və teksturalı bəzən çox zəngin olur. Halqavari damarlı ağac cinslərinə palıd, qarağac, cənubqarağacı, şabalıd aiddir.

Dağınıq-damarlı ağac cinslərindən tozağacı, cökə, qızılağac, ağcaqovaq, qovaq, fısdıq, çinar, vələs və qoz ağacı sənaye əhəmiyyətli. Bu ağac cinslərinin texniki və dekorativ xassələri olduqca müxtəlifdir. Sənaye əhəmiyyətinə görə tozağacı dağınıq-damarlı ağac cinsləri arasında birinci yer tutur.

Ölkəmizdə bitməyən bəzi ağaclar (tropik və subtropik) dekorativ xassələrinə görə qiymətli olduğu üçün ölkəmizdə xaricdən, əsasən Cənubi Amerika, Indoneziya və Hindistandan gətirilir. Bunlar qırmızı ağac, limon, makassor, qarağac, qızılgül və atlas ağaclarıdır.

Ekspertiza baxımından ağacda olan nöqsanların öyrənilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Ağac nöqsanları QOST 2140-71 əsasında normallaşdırılır və öyrənilir. Bu nöqsanlar hazır məmulatın keyfiyyətinə təsir edir. QOST-a əsasən ağacda olan nöqsanlar 9 qrupa bölünür:

1. Düyün nöqsanları;
2. Çap nöqsanları;
3. Şüşənin forması;
4. Ağacın quruluşu;
5. Kimyəvi boyanma;
6. Göbələklə zədələnmə;
7. Bioloji (dağıdıcılarla) zədələnmə;
8. Qeyri-cinsli qarışıqlar (güllə yeri və deformasiya);
9. Mexaniki zədələnmə və mexaniki emal qüsurları.

Ağac tullantıları, məsələn, yonqar, kəpək və qırıntılardan mebel lövhələri və s. istehsalında istifadə edilir.

Faner istehsalında əmələ gəlmiş sınıqlar formatsız möhkəm fanerlər və kəsik hissələr yarımfabrikat və xırda qabaritli detallar üçün sərf edilir.

Təbəqəli palstiklər furnitura, yuyulan səthlər üçün üzlük və rəq materialı kimi tətbiq edilir. Fanerə və mebelə üz çəkmək üçün və rəq şəklində olan fanerin adlanan plastik təbəqələrdən istifadə olunur.

Ağacdan başqa mebellərin hazırlanmasında bir sıra digər materiallardan, o cümlədən yapışqan, cilalayıcı və bəzək materialları, furnitura və bərkedici detallar, üzlük materialları, mebel şüşəsi və plastik kütlədən istifadə edilir.

Mebel istehsalında ağac müxtəlif yapışqanlar vasitəsilə yapışdırılır. Bunlardan (sümük yapışqanları), kazein maye halda qarışdırılan qatran və pərdə şəkilində olan qatran yapışqanlarını göstərmək olar. Parça, adətən nitroyapışqan, şüşə, metal və palstik kütlələr isə fenolbakilem yaxud karbinol yapışqanlar vasitəsilə yapışdırılır.

Ağac səthinin düzəldilməsi və hamarlanmasında, bəzəkli üzlük yaratmaq üçün mebel istehsalında obraziv materiallardan (sumbata kağızı, cila tozu, basma) və qeyri obraziv yaxud pardaqlayıcı materiallar (qaba mahud, at tükü, keçə, vlanel, plyus) tətbiq edilir. Abraziv materiallar xırda qabarcıqları və tiftikləri kəsir, pardaqlayıcı materiallar isə səthi sürtüb hamarlayır.

Bütün mebel məmulatlarının səthinə müxtəlif lak-boyaq materialları çəkilir. Bunların növündən və keyfiyyətindən isə örtüyün növü və keyfiyyəti asılıdır. Bəzək materialları 2 qrupa: şəffaf və tutqun (qeyri şəffaf) bəzək materiallarına bölünür.

Tutqun bəzək materialları qrupuna rəngsiz, astarlıq yaxma, zamaşka, boya, mina, tekstura kağızı və metal oksidi hopdurulmuş plastik və rəqlər daxil olur.

Şəffaf bəzək materialları qrupuna isə qatransızlaşdırıcı və ağardıcı maddələr, boya və rəngab məsamə doldurucu maddələr, mastika, lak, şəffaf quru bəzək pərdələri, politura və s. daxildir.

Mebelin üzərinə parça və ya meşin çəkmək üçün bir sıra materiallardan istifadə edilir. Bunlardan birinci növbədəyaz və yayı əvəz edən vasitələri, görmə və doldurucu materialları, texniki və dekorativ materialları, meşin və meşin əvəzediciləri, mebel mıxını, kaymaları, baftaları və toxunma lentləri göstərmək olar.

Mebel furniturasının texniki və dekorativ əhəmiyyəti vardır. Furnitura üzlük və qeyri üzlük (bərkedici detallar) növlərə bölünür.

Qeyri üzlük furnitura adətən, qara metaldan hazırlanır; buraya həncama, ucluq, dartı, qıfıl, qəfəsə söykənəcəyi, şpinqalep və rəzə daxildir.

Üzlük furnituranın materialı plastik kütlədən, müxtəlif materiallardan, şüşədən, bərk ağacdan, yaxud preslənmiş məmulatdan (dəstək halda, açarlıq) ibarət olur; çox zaman furnitura müxtəlif materiallardan və mürəkkəb tərkibdə hazırlanır. Furnituranın keyfiyyəti və düzgün seçilməsi xeyli dərəcədə onun zahiri görünüşə və mebelin keyfiyyətinə təsir edir.

Mebel furniturasının xüsusi bir növünü mebel şüşəsi təşkil edir. Hal-hazırda ən geniş çeşiddə rəngsiz-parlaq, əlvan-parlaq və tutqun şüşələr, o cümlədən sınımayan şüşə istehsal edilir. Mebel üçün pardaqlı, hamar və fasemil (kənarları naxışlı) şüşələr, habelə fasemil və aralarına metal (bürünc) borucuqlar yerləşdirərək birləşdirilmiş şüşə parçaları tətbiq edilir.

Aşındırılmış, həkk edilmiş, yaxud əndaza vasitəsilə qum sırmı cihazında naxışlanmış dekorativ şüşələr mebelin görüntüsünü xeyli zənginləşdirir.

Müasir mebel istehsalında mastik kütlələrin rolu getdikcə artır. Mebel istehsalında plastik kütlələr qutu, boruşəkilli və yastı uzun detallar, bütöv preslənmiş futlayar, üzlük və furnitura materialları kimi, yayları əvəz edən elastik yastıqlar, doldurucu parçalar (tekstovinin), süni (meşin) və üzvi şüşə əvəzediciləri kimi tətbiq edilir.

Mebel istehsalında qovşaqların normallaşdırılması və bir-birini əvəz etməsi, yarımfabrikatların tətbiqi, emalın dəqiqliyi və emal rejiminə riayət olunması böyük əhəmiyyətə malikdir.

Mebelin istehsal üsulları onun keyfiyyət və qiymətinə kəskin təsir göstərir. Ən yüksək keyfiyyətli və ucuz sayılan mebel kütləsi və iriseiryalı mexanikləşdirilmiş axınabənzər istehsal üsulu ilə buraxılan mebelidir.

Hər bir mebel məmulatı bir-birinə zəbt edilmiş detallardan ibarətdir. Bu detallar qovşaqlara birləşdirilir., qovşaqlardan qovşaq aqreقاتlar və bunlardan da bütöv konstruksiyalar hazırlanır.

Nazik tirlər çox zaman ayaqbənd, ayaqarası və çərçivə üçün tətbiq edilir. Bunlar müxtəlif ölçülərdə və qalınlıqda, fanerləşmiş, massiv, düzxətli və əyrixətli olur. Mebel konstruksiyalarının məsul yerlərində əyrixətli kəsilmiş bruzlara yol verilməməlidir.

Bloklar, adətən, bir neçə taxtadan yapışdırılmış tirlərdən ibarət olur. Qalınlığı 50 mm-dən çox olan bütün tirlər yapışdırılmış şəkildə hazırlanmalıdır, çünki bunlar tez çatlayır və əyrilir.

Çərçivə dedikdə, çox vaxt düzbucaqlı şəkildə, bəzən isə başqa formada olan bir neçə (ən azı 3) tirdən birləşdirilmiş qovşaq başa düşülür. Çərçivələr qapalı, yarımçıq, açıq, qapalı, yaxud faner taxılmış olur.

Xarrat məmulatının bütün çərçivələri yapışqan vasitəsilə zivanalara bərkidilir. Çərçivələr ya tir vəziyyətində olduğu zaman, ya da quraşdırıldıqdan sonra fanerlənilir.

Boru üzərində qoyulan taxtalardan birləşdirilmiş çərçivələrə qutu deyilir. Mebelin aşağı qutuları, yuxarı qutuları isə kolpaq adlanır. İçərisinə yeşik yerləşdirilən qutulara yeşikli qutular deyilir.

Mebel yeşiklərinin yan divarları qabaq divarına yarımğızli pəncəli zivana vasitəsilə, dal divarına isə üz-üzə bərkidilir. Yeşiyin dibi yapışdırılmış fanerdən hazırlanır və adətən, yan və qabaq divarlarda açılan kətiklərə salınır.

Əymə detallar massiv (bütöv) fanerdən, açıq və qapalı olur. Əymə detallarının hazırlanması üçün yüksək keyfiyyətli ağac və buxarda yumşaldılmış xüsusi əymə avadanlıq və əndazalar işlədilir. Mişarlanmış əymə detallarının tətbiqi mebel konstruksiyalarını xeyli sadələşdirir; bu zaman həm ağaca, həm də əməyə qəanət olunur.

Müasir mebeldə lövhələr əsas konstruksiya elementi sayılır. Lövhələr yan və daxili divar, qapaq və qapı şəklində tətbiq edilir. Bunun üçün ya verilmiş ölçülər üzrə hazırlanmış və içinə qırıntı materialları doldurulmuş mebel lövhələrindən, ya da xarrat yaxud faner taxtalarından istifadə olunur.

Yumşaq oturacaqlar və yatacaqlar, adətən, içi yaylı qutulardan yaxud çərçivələrdən ibarət olur. Yayların altına cod parça, məftil, top, yaxud parça lentləri qoyulur. Yayların üstünə isə kisə parçası örtülür və sonra pambıq yaxud tük tökülüb mebel parçasından, yaxud meşinə oxşar materiallardan üzlük çəkilir.

Yumşaq mebel ağac karkaslardan, tamamilə yaxud qismən doldurucu materiallara və yaylara çəkilmiş üzlük parçalardan, meşindən yaxud onun əvəzedicilərindən ibarət olur.

Yumşaq mebelin karkası hazırlanarkən yumşaq üzlük materialı ilə öotülmüş hissələr cilalanmış və qovşaqların yuvaları birləşərək bəzən şirup və ya digər bəredici detallarla əvəz edilir.

Müasir mebel istehsalında yumşaq mebelin bərk və yumşaq elementləri, adətən, ayrıca hazırlanır və oturacaq detalları arxa detalları, dirsəkaltlıqları və mütəkkələr hazır vəziyyətdə qabaqcadan qurulmuş karkaslardan üzərinə yerləşdirilir. Belə yumşaq mebel quraşdırma olur ki, bu da onun tozdan qorunması yaxud daşınması işini asanlaşdırır.

Yumşaq mebelin yumşaq elementlərinin texnologiya prosesi aşağıdakı əməliyyatlardan ibarətdir.

1. Karkasların hazırlanması;
2. Ayrıcı yayların yaxud hörmə plastik yastıqların hazırlanması;
3. Texniki parçaların və dekorativ üzlük materiallarının biçilməsi və tikilməsi;
4. Doldurucu materialların hazırlanması (tükün və lifin didilməsi, pambığın yumşaldılması);
5. Kobud parçaların, lentin yaxud məftilin karkaslara vurulması və yayların yaxud hörmə yastıqların bunlara bərkidilməsi;

6. Yayların qurulması, bunların hörülməsi və üsütünə kisə parçası yaxud bez çəkilməsi;
7. Yanlardan doldurucu materialların qatlanması yaxud qabaqcadan hazırlanmış yanlıqların tikilməsi;
8. Yumşaq materialın döşənməsi;
9. Üzlük materialının çəkilməsi və kənarlarının mıxlanması.

Yumşaq mebelin istehsalında materialların və emalın keyfiyyəti texniki nəzarətdən keçirilərkən yayların elastikliyindən və pasdan qorunmasına, sarğı materiallarının möhkəmliyinə, bunlar vasitəsilə yayların düzgün hörülməsinə, yanların düzgün tərkibə salınmasına, doldurucu materialın qalınlığına və keyfiyyətinə, döşəklərin ip salınmasına və üzlük materiallarının səliqəli çəkilməsinə diqqət yetirməlidir.

Mebelin zahiri görünüşünü yaxşılaşdırmaq, rütubət təsirindən (əyilməkdən və çatlamaqdan) qorumaq, üzünü tozdan və çirkədən təmizləmək üçün onun üz səthi bəzək əməliyyatından keçirilir. Mebelin bəzəyi 2 şəffaf və tutqun növlərə bölünür.

Şəffaf bəzəklər lak çəkmək, pardaqlamaq, mumlamaq və şəffaf pərdələr (panellər) çəkməklə yerinə yetirilir.

Tutqun bəzək üsullarına isə mina boyağı, ağ, əlvan yaxud teksturalı kağız və vərəq plastikləri daxil olur.

Müasir mebelin əsas bəzək üsulu laklamadan, yəni bəzək üçün hazırlanmış mebelin səthinə bir neçə qat lak çəkərək hər qatı ayrılıqda qurutmaqdan ibarətdir. Lak mebelin üzərinə ya təzyiq altında çəkilir, ya da tampon və fırça vasitəsilə sürtülür, bəzən isə mebelin detalları lak içərisinə salınıb çıxarılır. Bəzək lakı növündən və tətbiqi üsulundan asılı olaraq müxtəlif dərəcədə davamlılıq (bərklilik, suya qarşı müqavimət, istiyə qarşı davamlılıq) bərklilik, suya qarşı müqavimət, istiyə qarşı davamlılıq və şəffaflıq kəsb edir. Ən davamlı örtük nimrolök örtüyüdür. Bu çox tez qurduğuna görə ən müasir üsul sayılır.

Lak pərdəsi güzgüvari hamarlıq və parıltı yaratmır; bu xassələr hamarlaşdırma yolu ilə əldə edilə bilər. Lak pərdələri pardaq pastası yaxud spirtin metlak politurası ilə hamarlandırır və düzəldirlər. Hamarlaşdırılmış lak pərdələri

paradaqlanmış səthə oxşayır. Pardaq nəticəsində səthlərdə güzgüvari hamarlıq, parıltı əmələ gətirilir. Pardaq əməliyyatında səthə çoxlu politura qatı sürtülür və səth hər dəfə hamarlanır.

Ağacın natural rənginin dəyişdikdə onun üzərinə boyaq yaxud rəngab məhlulu çəkilir. Boyaq ya dayaz, ya da dərin vurulur. Rəngab boyası həmişə pozitiv xarakter daşıyır, çünki ağacın sonrakı sıx və tünd illik halda zonalarında daha çox aşağı maddələri olur ki, bunlar da boyandıqdan sonra aydın göstərir. Anilin boyaq məhlulları ilə aparılan boya əməliyyatı həm pozitiv, həm də neqativ xarakter daşıyır.

Mebelin səthinə isti halda titan hopdurulmuş kağız və bununla bərabər şəffaf pərdə (karbomid-minalin) yapışdırılır. Çəkilən kağız müxtəlif rəngdə ola bilər. Bu zaman kağız üzərində poliqrafik üsulla bir neçə rəngdə qiymətli ağac teksturasının şəkli də çap oluna bilər.

1.4. Mebelin keyfiyyət göstəriciləri və onların təyini üsulları

Mebellərin keyfiyyət səviyyəsinin qiymətləndirilməsi uyğun metodika əsasında aparılır və hər bir keyfiyyət göstəricisi ölkəmizdə və xaricdə istehsal olunmuş ən yaxşı mebel nümunələrinin göstəricilərilə süqayisə edilir.

Mebelin keyfiyyət səviyyəsi texniki və orqanoleptik göstəricilər əsasında qiymtləndirilir. Bu göstəricilərə komfortluluq (rahatlıq), estetiklik, texnolojilik (ən sadə və qənaətli üsulla hazırlanmış), yerinə yetirilmə səviyyəsi, unifikasiya olunma səviyyəsi (eyniləşdirmə), istehlakda etibarlılığı və uzunömürlülüüyü, patent-hüquq göstəriciləri aiddir.

1. Komfortluluq istifadə rahatlığı ilə (məmulatın təyinatına uyğunluğu) xarakterizə olunur. Sanitar tələblərinə uyğun olaraq məmulata qulluq edilməsi, yerdəyişmə sadəliyi, otaqda yerdəyişməsi və müxtəlf əşyaların saxlanılması kimi göstəriciləri istifadə rahatlığına aiddir. Komfortluluq bal sistemi ilə, «əla», «yaxşı» və «kafi» qiymətləndirilə bilər. «Əla» 30-23 bala, «yaxşı» 20-13 bala, «kafi» isə 12-1 bala uyğundur.

2. Estetik göstərici. Mebel əşyalarının forma və xarici görünüşünün müasir tələblərə uyğunluğu ilə xarakterizə olunur. Bu zaman rəng, faktura, üz səthindəki naxışlar, furnitura və forma nəzərə alınır.

3. Məmulatın texnolojiliyi onun hazırlanması zamanı əmək və material tutumuna, maya dəyərinin həcminə görə ətyin edilir.

4. Yerinə yetirilmə səviyyəsi mebellərin QOST-un tələblərinə, həm də bəzəndirmə kateqoriyasına uyğunluğu ilə qiymətləndirilir.

5. Unifikasiya olunma səviyyəsi unifikasiya olunmuş elementlərin miqdarı ilə xarakterizə olunur və unifikasiya əmsalı ilə qiymətləndirilir.

$$K_y = \left(1 - \frac{H-1}{D-1}\right) \cdot 100$$

Burada: K_u – unifikasiya əmsalıdır;

H – eyni ölçülü hissə və məmulatların sayıdır;

D – məmullatda olan ümumi hissələrin sayıdır.

Unifikasiya əmsalı məmullat və dəst üçün ayrılıqda müəyyən edilir.

6. istehlakda etibarlılıq və uzun ömürlülük. QOST-larda və başqa sənədlərdə müəyyən edilmiş göstəricilərə əsasən mebel nümunələrinin sınaq nəticələri üzrə qiymətləndirilir.

7. patent-hüquq müdafiəsi dərəcəsini əks etdirir.

Bu göstəricilərindən asılı olaraq mebellər 3 kateqoriyaya; yüksək, I və II kateqoriyaya bölünür.

Komfortluq və estetiklik göstəricisi 30-27 bal, unifikasiya əmsalı ayrı-ayrı məmullatlar üçün 50%-dən çox, yerinə yetirilmə səviyyəsi, etibarlılıq və uzunömürlülüğü müvafiq əsaslarla uyğun olaraq məmullatlar yüksək kateqoriyaya aid etmək olar.

Belə mebellər müasir perspektiv tələblərə və beynəlxalq bazarın tələblərinə uyğun gəlir.

Komfortluq və estetiklik göstəricisi 26-15 bal, qalan göstəriciləri yüksək kateqoriyaya uyğun olan, texniki və iqtisadi göstəricilərinə görə müasir standartların tələblərinə cavab verən, əhalinin və eləcə də xalq təsərrüfatının ödəyən məmullatlar I kateqoriyaya aid edilir.

Mebelin səthinə çəkilən xarici örtüyün keyfiyyətinin müasir metodlarla ekspertizası üçün çox vaxt yüksək hissiyatlı ölçü vasitələrinin təkmilləşdirilməsi xarakterikdir. Bu metodlar üçün göstərilən müsbət dəhətlərlə yanaşı, bir qayda olaraq yaxşı təchiz olunmuş sınaq laboratoriyaları və yüksək peşəkarlıq qabiliyyətli personal tələb olunur ki, bu ad sınaq xərçələrini artırır.

Daha geniş yayılmış müasir metodlardan xromotoqrafik, spektrikal, fotoelektrometrik və mikroskopik metodları göstərmək olar.

Xromotoqrafik metod-dinamik şəraitlə serbsiol metodların köməyi ilə mürəkkəb qarışıq maddələrin komponentlərə bölünməsinə əsaslanmış metoddur. Bu metodun əsasını seçilmiş serbentdə müxtəlif komponentlər qarışığının

serbantlaşmə Prinsipi qoyulmuşdur, yəni iki qarışmayan fəxalar arasında maddələrin paylaşdırılması.

Bu metodun üstünlüyü yüksək həssaslıqdır ki, olduqca az miqdarda olani maddələrin keyfiyyətini tapıb və kəmiyyətini yəqin etməyə imkan verir.

Spektrial metod-müəyyən dalğa uzunluqlu müxtəlif maddələr vasitəsilə işığın ötürülməsi və ya hopmasının ölçülməsi metoduna əsaslanmış metoddur.

Spektroskopiyanı şərti olaraq emission və absorbsion kimi ayırmaq olar. Emission spektroskopiya maddələrin şüalanma qabiliyyətini öyrənir, absorbsion spektroskopiya isə udma qabiliyyətini öyrənir.

Fotoelektrokolorimetrin metod analiz edilən maddənin işığı seçərək udması metoduna əsaslanır. Bu metod spektral metoda yaxındır, ancaq ondan fərqli olaraq yüksək dəqiqlik tələb edir və onun aparılması üçün mürəkkəb cihazlar lazım deyil.

Mikroskopiya metodu – Bu metod mikroskopdan öir ölçü cihazı kimi istifadə olunmağa əsaslanır. Böyütmə dərəcələri ilə fərqlənən adicə bioloji və elektron mikroskoplar tətbiq olunur. Bu metod əsasən malların mikrostrukturlarının öyrənilməsində tətbiq edilir.

Eksperss metod-malların keyfiyyət göstəricilərinin qısa müddətdə təyin edilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu metodların üstünlüyü sadə ölçü cihazları və sadə avadanlıq vasitəsilə az müddət ərzində nəticələr əldə etməkdir. Hərdən yoxlamanın tezliyi nəticələrin ölçüsünə mənfi təsir edir. Ekspertizanı qısa müddətdə aparmaq lazım gəldikdə eksperss metoddan istifadə olunur.

Mebellərin səthinə çəkilən örtük qatının müasir və ədəbiyyat mənbələri üzrə aparılan ekspertizanın nəzəri icmalı dedikdə lak-boyaq örtüklərinin keyfiyyəti pərdə əmələgətirici maddənin və digər qarışıqların təbiətlə, həmçinin onlar arasındakı miqdar nisbəti ilə təyin olunur. Lakların tərkibini, komponentlərinin xassələrini bilərək örtük qatının xassəsini təyin etmək olar.

Lakların tərkibini laboratoriyada kimyəvi analiz ilə təyin edirlər. Lakların ən mühüm keyfiyyət göstəricilərinə onun rəngi, şəffaflığı, özlülüyü, pərdəmələgətirici maddənin konsentrasiyası, axması, quruma sürəti aiddir.

Lakın keyfiyyəti haqqında ilk təsəvvür onun xarici görünüşünə, rənginə və şəffaflığına baxmaqla yaranır. Nisbətən açıq rəngli, yəni səthə çəkildikdə rənginin dəyişməyən lak qiymətli hesab edilir. Bir qayda olaraq nisbətən tutqun rəngli laklar qoyulmuş norma ilə müqayisə edildikdə onların hazırlanmasında tutqun qatran yağlardan istifadə edildiyi və yaxud bişirmə zamanı yağ və lakın normadan artıq qızdırıldığı müəyyən edilir. Nisbətən tutqun lak pərdələri işıq şüalarının çoxunu udduğuna görə, belə pərdələr öz parlaqlığını tez itirir və köhnəlir. Bəzi lakların rəngi şüşə lövhəcik üzərinə lak çəkilmiş nümunənin səpələnmiş gündüz işığında baxmaqla təyin edilir. Lakın rəngini və şəffaflığını rəngsiz sınaq şüşəsinin içərisinə tökərək istiqamıtlənmiş işıq şüası ilə təyin etmiş olar. Lak o zaman şəffaf hesab edilir ki, onun içərisində heç bir tutqunluq müşahidə olunmasın. Lakin xarici görünüşü onun içindəki kənar qarışıqlarla və pərdənin suya davamlılığın, möhkəmliyini və həmcinsliyini aşağı salan və həll olmayan hissəciklərdən asılıdır. Tərkibində mexaniki qatışıqlar (zibil və çöküntü) olan laklar keyfiyyətsiz hesab edilir.

Zibil nöqsanı lakda asanlıqla görə çarpır, onu təmin etmək üçün lakin özünü şəffaf qabda, pərdəsini isə lövhə üzərində müşahidə edirlər. Boyağın zibilli olması isə şüşə lövhəsini çəkilmiş çox nazik təbəqəsinə baxmaqla təyin edirlər. Boyaq tərkiblərinin keyfiyyəti tərkib hissələrinin növü və miqdarından, rəngindən, özlülüyündən, yayılmasından, narınlığından, örtmə qabiliyyətindən, quruma müddətindən, mexaniki qarışıqların olmasından, saxlanma zamanı davamlılığından və digər xassələrdən asılıdır. Boyaq tərkiblərinin və örtüyünün rəngi etalon nümunəsi ilə müqayisə edilərək qiymətləndirilir.

Yayılma- yayılma yaxud lak və boyanın səthə axması lak çəkilən anda səthdəki fırça izlərinin yox olmasına qədər keçən vaxtla təyin edilir. Ən yaxşı yayılma müddəti 10 dəqiqədən az ləngiyən yayılma 10-15 dəqiqə, qeyri-qənaətbəxş yayılma isə 15 dəqiqədən çox hesab edilir.

Narınlıq dərəcəsi – Bu göstəricisi lakı fırça ilə şüşəyə yaxan zaman gözə görünən dənəciklərin olmaması ilə qiymətləndirilir. Lakın tərkibindəki pigment hissəcikləri 30 MKM-dən az olmalıdır.

Örtmə qabiliyyəti – Bu göstərici 1 kvadrat metr səthi örtmək üçün istifadə olunan boyağın tərkibindəki quru pigmentin qramlarla miqdarı müəyyən edilir. Boyaq çiləyici ilə səthə çəkilir və onun örtmə qabiliyyəti fotometrik üsulla təyin edilir.

Örtmə qabiliyyətini bilərək müəyyən səth üçün nə qədər boyaq tələb olduğunu hesablamaq mümkündür.

Quruma müddəti- boyaqlar üçün şüşə lövhə üzərinə çəkilmiş boyaq pərdəsinin 18-20⁰ C temperaturda quruma vaxtı ilə müəyyən edilir. Quruma müddəti iki cür yəni tozda quruma və tam quruma olur. Tozdan quruma o zaman olur ki, pərdə üzərinə üfürdükdə yapışmasın. Tam quruma isə o zaman olur ki, pərdənin üstündən 5 saniyə müddətinə barmaqla basdıqda onda iz qalmasın. Lak boyaq örtüyünün keyfiyyətini səthə baxmaqla təyin edirlər. Sonra onun parlaqlıq, bərklik, davamlılıq, su hopdurma, atmosfer təzyiqinə davamlılıq və s. kimi xassələri təyin edilir.

Qurumuş lak bircinsli, bərk və elastiki, hamar və parlaq, çatsız, qırıqsız, qabarcıqsız olmalıdır.

II FƏSİL. TƏDQIQAT HISSƏ

2.1. Yerli istehsal müəssisələrində mebellərin səthinə çəkilən örtük qatının ekspertizası (EMBAWOOD -un təmsalında)

Normativ sənədlər – ekspert tərəfindən həyata keçirilən informasiya prosesləri sənədlərin bütün növlərini əhatə edir. Onların içində normativ sənədlərin xüsusi yeri var.

Normativ sənədlər müəyyən növ fəaliyyətə və ya onların nəticələrinə ümumi aid olan qaydaları, prinsipləri, xarakteristikaları özündə cəmləşdirən və istehlakçıların geniş dairəsi üçün daha aydın olan sənəddir. Normativ sənədləri texniki və texnoloji sənədlərdən prinsipial surətdə fərqləndirən cəhət ondan ibarətdir ki, onlar eyni adlı ekspertiza obyektləri üçün ümumi normaları, qaydaları, xarakteristikaları özündə birləşdirir. Onlar da mütləq və ya zəmanətidir. Bu sənədlər müxtəlif istifadə dairələrində qəbul edilir.

Normativ sənədləri standartlaşdırma, metrologiya, sertifikatlaşdırma, ticarət, baytarlıq, sanitariya və gigiyena sahəsində ayırmaq qəbul olunmuşdur.

Ticarət sahəsində normativ sənədlər ticarət qaydaları ilə əməyin mühafizəsi qaydaları, nəzarət-kassa maşınlarının istismarının tipik vəziyyəti ilə təqdim olunur və dövlət metodik təqdimatlar metodikalarla, normalarla, işləmələrlə sənaye nazirliyi və eləcə də başqa nazirlik və idarələr tərəfindən təsdiq olunur.

AZS-035-1998 Boyalar-üzvi həlledici son qat. Rəsmi nəşr. Bu standart üzvi həlledici əsaslı son qat boyalarının tərifinə, sinifləndirmə və xüsusiyyətlərinə, nümunə götürməsi, müayinə və sınaqların aparılması ilə bazara çıxarılmasına aiddir.

AZS-051-2001 Boya və laklar. Birləşdirici kimi istifadə olunan alkid qətranları Rəsmi nəşr. Bu standart boya və laklarda birləşdirici kimi istifadə olunan alkid qətranlarının tərifinə təsnifat və xüsusiyyətlərinə analiz və sınaqların və bazara təklif olunma şərtlərinə aiddir. Bu standart boya və laklarda birləşdirici kimi istifadə olunan alkid qətranlarını əhatə edir. ISO-9001:2000 «Keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi»

Lak pərdə şəklində natural yaxud boyanmış ağac materiallarının bəzək emalı üçün hazırlanmış səthin üzərinə çəkilərək parlaq örtük yaradır. Örtüyün keyfiyyəti istifadə olunan lakin keyfiyyətindən asılıdır. Müxtəlif lak qrupları mövcuddur; yağlı, spirtli və nitrosellülozlu. Lak dedikdə həlledici (əlif, spirt) içərisində qatran məhlulu, yaxud asetat içərisindən nitrosellüloz (kolloksilin) məhlulu başa düşülməlidir. Bu məhlulda nə azı 25% pərdətorədici maddələr olur. Bundan başqa lakin tərkibində digər maddələr, məsələn pərdənin elastikliyinə təmin edən plastifikatorlar (yumşaldıcı maddələr), boya maddələri, sikkativlər (yağlı lakin qurumasını sürətləndirən maddələr) və s. maddələr iştirak edir.

Mebel üçün ən yaxşı lak növləri aşağıdakılardır:

- yaxşılaşdırılmış nitrosellüloz lakı-№ 75;
- qatılaşdırılmış lak-NS-314;
- rəngsiz lak-NS-312;
- terpentin-kolloksilin lakı-TK-3;
- karbamid-kolloksilin lakı-KK-25;
- yağlı-qliftal laklar-№ 4 s və 6 s;
- spirtli lak № 7 (şellak) və MBMA (karbinol).

Mebel üçün ən müasir və perspektivliyi lak növləri 754 nömrəli yaxşılaşdırılmış nitrosellüloz lakı, NS-314 və NS-312 nömrəli laklarıdır ki, bunlar bərk, hamar və çox parlaq örtük yaradır. Hazırda boyaq sənayesinin baş idarəsinin zavodları tərəfindən tutqun örtüklər üçün NS-49 nömrəli mebel nitrolakı buraxılır.

Mebellərin səthinə çəkilən lakin istehlak xassələrinə aşağıdakıları aid etmək mümkündür.

- a) lak materialının örtməsi;
- b) Nazik təbəqənin quruma müddəti;
- c) Təbəqənin suya və başqa yuyucu maddələrə qarşı davamlılığı;
- d) Təbəqənin bükülmə zamanı davamlılığı;
- e) Təbəqənin zərbəyə qarşı davamlılığı;
- f) Təbəqənin istiyə davamlılığı.

Təbəqənin istiyə davamlılığının ekspertizası-Rəngsazlıq qatılığında boyağı fırça ilə uyğun standartda göstəriləyi kimi dəmirdən olan 7x15 sm ölçüdə təmiz lövhəyə bir lay çəkirlər və 18-22⁰C istilikdə 24 saat müddətində qurudurlar. Sonra örtülmüş lövhəni 80-100⁰C istiliyi olan termostatda yerləşdirirlər və bu istilikdə uyğun standartda göstərilən müddət (3 dəq-dən 10 saata qədər) ərzində saxlayırlar. Sonra lövhəni çıxarırlar, otaq hərəratinə qədər soyudurlar və gündüzün yayılmış işığında təbəqəni nəzərdən keçirirlər. Sınaqdan əvvəlki və sonrakı vəziyyəti müqayisə etməklə istiliyin təsirinə qarşı davamlılığı gözlə baxmaqla qiymətləndirirlər.

2.2. Xarici əlamətlərinə görə mebelin keyfiyyətinin təyini

Xarici əlamətlərinə əsasən mebelin keyfiyyəti 13-08-01-65 RAST görə təyin edilir. Buna görə də aşağıdakılara diqqət yetirmək lazımdır:

a) Mebelin ayrı-ayrı əşyalarının ölçülərinə və kənarlaşmalarına;

b) İstifadə edilərək materialların teksturası, rəngi, forması, konstruksiyası, naxıları və s. tələbə uyğun olmasına;

v) Quraşdırmanın düzgün icra olunmasına (ayrı-ayrı hissələrin, üzlüyün, əsas dayaqların başqa hissələrə düzgün birləşdirilməsinə, qapıların yaxşı açılıb-bağlanmasına), deyormasiyasına, üst səthinin təmizliyinə və s.

q) fanerləmənin və naxışının keyfiyyətinə, ayrı-ayrı nöqsanlarının sayına, ölçülərinə, buraxıla bilən, nöqsanlara, nöqsanların yerinə, fanerlərdə naxışların qarışmasına, çatlara, yapışqanın qopmasına naxışlarda isə qeyri-bərabər rəng çəkilməsinə, naxış azmasına, hamarlığa, ağ ləkələrə və s.

d) mebelin dəstinin düzgün olmasına, ayrı-ayrı əşyaların ümumi ansambla uyğun olmasına, parçanın naxışına, ağacın teksturasına və s.

e) köməkçi materialların düzgün seçilməsinə. O cümlədən parçaları lifin və naxışın növünə və xarakterinə görə seçmək lazımdır ki, ümumi ansambla uyğun olsun. Güzgü və şüşələr lazımı qalınlıqla və ölçüdə olmalıdır. Kobud nöqsanlar olmamalıdır.

Mebelin xarici görünüşü, təyinatı və xidmət müddəti örtük qatının qalınlığından, iynəyə davamlılığından və s-dən asılıdır.

2.3. Örtük qatının qalınlığının və pardaqlığının təyini. Örtük pərdəsinin ağaca yapışma qabiliyyətinin təyini

Örtüyün müdafiə qabiliyyəti və uzun ömürlülüyü onun qalınlığından asılıdır. Onun örtüyünün qalınlığına görə mebel naxışının növü təyin edilir. Şəffaf lak örtüyünün qalınlığının ölçmək üçün ikili MIS-II mikroskopundan və 2 obyektivli və akumlyatoru olan MOB-I-15 mikrometrindən istifadə edilir.

Örtüyün qalınlığının təyin edərkən mikroskopu elə yerləşdirmək lazımdır ki, işıq zolağı ağacın liflərinə perpendikulyar olsun. Mikroskopun görüş sahəsində 2 işıq zolağı görünəcək: I aydın-örtüyün üst səthində və az olanı örtüyün alt səthində, yəni ağacın üzərində.

Okulyar mikrometri elə yerləşdirilir ki, onun vizir xətlərindən biri mikroskopun işıq xətti ilə paralel olsun. Mikrometrin götürülən xəttini əvvəlcə işıq zolağının aşağı, sonra isə yuxarı sərhəddinə uyğunlaşdırırlar.

Təcrübənin nəticələri aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$h = 10z \cdot \frac{1}{2N} \sqrt{2N^2 - 1}$$

Burada: h –lakin sındırma dərəcəsi;

Z – mikrometrin göstəriciləri arasındakı fərq;

$\frac{1}{2H}$ - mikrometrin bölgüsünün qiymətidir.

Örtük pərdəsinin ağaca yapışma qabiliyyətinin təyini

Bu göstərici mebel malları üçün ən vacib göstəricilərdən biri sayılır. Örtük qatının bu göstəricisi onun başqa xassələrinə də təsir göstərir.

Lakin ağacın yapışma qabiliyyəti pərdənin qalınlığından, daxili gərginlikdən, onun kövrəkliyindən və s-dən asılıdır.

Bu xassənin yoxlanması ən çətin məsələdir. Bunun üçün bir çox üsullardan istifadə edilir. Ən geniş yayılmış üsul cərimə üsuludur. Bunun üçün xüsusi alətdən

istifadə edilir. Bu, üzərində 6 ədəd bir-birinə paralel və aralarındakı məsafə yoxlanılacaq pərdənin qalınlığından asılı olaraq 0,5-1 mm və ya 2 mm olan qorucusuz ülgüç bərkidilmiş dəstəkli alətdən ibarətdir.

Təcrübə zamanı nümunənin üzərinə bir-birinə perpendikulyar 2 zərbə endirilir. Nəticədə 25 xırda kvadrat alınır. Bu kvadratlarda örtük qatının qopma faizinə görə onun ağac materialına yapışma qabiliyyəti haqqında mülahizə yürüdüür. Bu üsul ancaq örtük qatlarını bir-birinə müqayisə etdirməyə imkan verir.

Örtük qatının parlaqlığının təyini

Örtüyün parlaqlığının onun işığı udma və sındırma qabiliyyətindən, həm də onun üz səthinin quruluşundan asılıdır. Üz səthi qeyri-bərabər olan örtük üzərinə düşən işığı qeyri-bərabər və diffuziya etməklə qaytarılır. Belə halda bizə elə gəlir ki, örtüyün səthi tutqundur.

Örtüyün səthi nə qədər qeyri-bərabər olarsa, onun işıq səpməsi bir o qədər çox olacaq və səthin tutqunluğu daha çox nəzərə çarpacaq.

Örtüyün parlaqlığının azalması onun korroziyaya uğradığını, səthdə mikroqatların əmələ gəldiyini və onun müdafiə etmə qabiliyyətinin azaldığını göstərir. Məhz bu səbəblərə görə mebel öz xarici görkəmini dəyişdirir. Parlaqlıq örtüyün materialından asılı olmaqla yanaşı astar materialı, örtüyün qalınlığı və bərkimə dərəcəsindən də asılıdır. Örtük qatı nə qədər qalın olarsa, bir o qədər parlaq olar və mebelin köhnəlməsi bir o qədər nəzərə çarpmaz.

Örtüyün parlaqlığının P-4 reflektoskopu vasitəsilə ölçülər p-4 reflektoskopu gövdədən, dəstəkli barabandan və okulyardan ibarətdir.

Gövdənin içərisində rahat fırlana bilən barabanın üzərində 10 bölgü var. Bölgülər arasındakı məsafə birincidə 17,2 min və axırıncıda o, 466 mm olmaqla azalır. Hər bölgünün qarşısında birdən ona qədər uyğun parlaqlıq dərəcələri göstərilir. Şkalanın işıqlandırılması üçün barabanın daxilində 2 alçaq gərginlikli lampa qoyulmuşdur.

Şkala elə işıqlandırılır ki, xüsusi yarıqdan yoxlanılan səthə düşən cizgilərin proyeksiyası işə manne olmasın.

Parlaqlığın bu cihaz vasitəsilə təyini rəqəm şkalasından cizgilərdən birinin aydın əksinin alınmasına əsaslanır.

Təcrübə üçün 300x150 mm ölçüdə nümunə götürülür və səth kənar cizgilərdən təmizlənilir. Nümunə elə yerləşdirilir ki, tekstura cizgiləri üçün cüt ştrixlərə perpendikulyar olsun.

Təcrübə okulyardan müşahidə zamanı barabanı fırlatmaqla şkalanın rəqəmlərindən birinin aydın əksi alınana qədər davam etdirilir.

Mebellərin keyfiyyət göstəricilərinə müxtəlif nöqsanlar təsir göstərir. Bunlar, əsasən, aşağıdakılardır; ağacda və başqa materiallarda olan nöqsanlar, ayrı-ayrı elementlərin emalından, birləşməsindən və yığılmasından olan nöqsanlar, fanerləmədə olan nöqsanlar, xətti ölçülərdən kənarlaşma.

Ümumiyyətlə, bu nöqsanlar üz hissədə və üz hissədə olmayan nöqsanlara bölünür. Nöqsanlara formasından, ölçüsündən, sayından, harada yerləşməsindən asılı olaraq müəyyən tələblər verilir.

Ağacın üz və üz səthində olmayan nöqsanlar həmin səthə aparılan bəzəndirmənin növündən asılı olaraq məhdud sayda və ya heç olmaya bilər. Bu nöqsanların mexaniki möhkəmliyə və mebelin xarici görünüşünə gəsirini də nəzərə almaq lazımdır.

Oduncaqda buraxılmayan nöqsanlara aradək qovuşuq yerləri, birləşməmiş oduncaq tikələri, qurd yemiş yerləri, çatları, yarışqan çökəkliyini göstərmək olar. Görünməyən yerlərdə belə nöqsanların məhdud sayda olmasına icazə verilir. Oduncağın nəmliyi 8+2%-dən çox olmamalıdır.

Hissələrin emalındakı nöqsanlara çatlar, laylaşmalar, qopuqlar, tilişkələr, qırıntılar, cızıqlar, ləkələr, hamarlanmamış hissələr, oyuqlar və s. aiddir.

Qeyd etmək lazımdır ki, mebelin bütün səhi nazik təmizlənməli, tillər isə ovalaşdırılmamalıdır. Görünən səthlərin bəzəndirmə təmizliyi VIII sinifdən, görünməyən səthlərdə isə VI sinifdən az olmamalıdır.

Detalların birləşməsi və yığılmasındakı nöqsanlara aralı qalma, zəif bərkimə, furnitura və elementlərin pis seçilməsi və məmulatına kompozisiyasına uyğunluğu, ağac teksturasının pis seçilməsi, hissələrin açılması, karkas brusları üz ilə pis yanaşması və ya açılmayan elementlər: kilid və başqa alətlərin pis işləməsi, yeşik və yarım yeşiklərin çəp olması və sürtülməsi, oyuqlarda I-I,5 mm-dən çox olan aralıqların olması, istifadə zamanı məmulatın davamlılığını və möhkəmliyini təmin etməlidir. Açılan hissələr sərbəst hərəkət etməlidir.

Furnitura nöqsanları aşağıdakılardır: paslanma izləri, cızılmalar, çökəkliklər, furnitura elementlərinin ölçülərə uyğun olmaması, onların ölçülərə boş bərkiməsi, furnitura elementlərinin hərəkət edən hissələrinin etibarsız olması, boltların çıxıntı hissələri və s.

Xətti ölçülərdən kənarlaşma buraxıla bilən həddi ötməməlidir.

Şöbəli mebellərdə ölçüləri 900 mm-ə qədər olanlar +1 mm

900 mm-dən çox +2

Başqa formalı mebellərdə 260 mm-ə qədər olanlar +2

260-500 mm olanlar +3

500-800 mm olanlar +4

800 mm çox +5 mm

Fanerləmədə olan nöqsanlara aşağıdakılar aiddir, tekstura və rənginə görə pis seçilməsi, əsasa davamsız yaırpşma, əyilmiş yerlərin olmamağı, yığılmamış yerlər, yarıqlar çıxıntıları oyuqların kənarlaşması və sponların çökməsi.

Bəzəndirmədə naxış və rənglər təbii ağacın naxış və rənglərinə uyğun olmalıdır. Örtük ağacın növünə uyğun olmalıdır. Açıq, parıltılı bəzəndirmədə örtməyə icazə verilmir.

Mebellərin istifadəsi zamanı onların örtülüyünə temperatur, işıq, nəmlik, kimyəvi mühit və mexanki qüvvə təsir göstərir. Mebellərin xidmət müddəti və öz xarici görünüşün saxlanması örtüyün göstərilən təsirlərə dayanıqlılığından asılıdır.

Mebel örtüyünün keyfiyyətinə bəzəndirmə zamanı yaranan nöqsanlar və həm də örtüyün özünün fiziki-mexaniki xassələri təsir göstərir. Bəzəndirmə nöqsanları və onların əmələ gəlmə səbəbləri aşağıdakılardır.

I. Nitrolak təbəqəsinin qarışması. Bu nöqsan lakin qatılığının artması, laklanan səthlə tozlandırıcı cihaz arasındakı məsafənin artması, laklama zamanı hərəkət sürətinə əməl olunmaması nəticəsində meydana gəlir.

II. Nitrol təbəqəsinin (poyonkanın) ağarması. Bu nöqsan bəzəndirmədən qabaq oduncaqlı yüksək nəmlikdə olması, lakin və ya tərləmiş səthə çəkilməsi, tez üçün həlledicinin olması nəticəsində yaranır.

III. Nitrolak təbəqəsində olan qabarcıqlar. Bu asan tozlandırma zamanı hava təzyiqinin yüksək olması, lakin özündə hava qabarcıqlarından olması, boşluqların pis doldurulması, lak çəkildikdən sonra onun intensiv qurudulmaması, lakla örtülən səthdə açıq dəşiklərin olması nəticəsində əmələ gəlir.

IV. Axmalar bu nöqsan emal edilən səth ilə tozlandırıcı cihaz arasındakı məsafənin kifayət etməyəcək dərəcədə olması və tozlandırıcı cihazın örtüləcək səth ilə düzgün olmayan hərəkəti nəticəsində əmələ gəlir.

V. Poliefir lak örtüyündəki kramerlər. Bu nöqsan havanın tozlanmasının yüksək olması, bərkimə dövründə günəş şüalarının örtüyə düz düşməsi nəticəsində əmələ gəlir.

VI. Tutqun poliefir örtüyü. Bu nöqsan otaqdakı havanın temperaturunun aşağı düşməsi nəticəsində əmələ gəlir.

VII. Nahamar səth. Otağın artıq dərəcədə tozlanması, örtük səthinin hiss olunacaq dərəcədə ayrılığı və lakin qatılığının yüksək olması nəticəsində yaranır.

VIII. Lak örtüyündə top və çatların olması. Lak örtüyünün kifayət qədər elastikliyə malik olması, temperaturun tez-tez dəyişməsi, eyni zamanda artması, havanın nəmliyinin artması ilə əlaqədar olaraq əsasın deformasiyası, lakin qurumamış səthə çəkilməsi nəticəsində baş verir.

Örtüyün fiziki-kimyəvi xassələrinə örtüyün qalınlığı, bərkliyi, elastikliyi, parlaqlığı, sürtülməyə qarşı müqaviməti, işığa, istiyə, şaxtaya, suya davamlılığı, kimyəvi təsirlərə dayanıqlılığı və s. aiddir.

Örtük pərdəsinin qalınlığı səthin tam qurulmasından, cilalama və paradaqlama əməliyyatından sonra elə olmalıdır ki, o qoruma funksiyasını təmin etsin.

Mebellərin istehlak xassələrinin qiymətləndirilməsində pərdənin bərkliyi əsas göstəricidir.

Örtük pərdəsinin elastikliyinə mebelin istehlakı prosesində bir sıra təsirlərə qarşı davamlı olduğu üçün böyük əhəmiyyəti vardır.

Parlaqlıq mebelə gözəl xarici görünüş verməklə bərabər onun atmosfer təsir almalarına qarşı davamlılığını artırır. Parlaqlığı təyin etmək üçün P-4 reflektoskopu və PB-5 fotoelektrik bleskometr cihazları tətbiq edilir.

Istiyə davamlılıq – örtüyün müxtəlif temperatur təsirinə müqavimət göstərmə qabiliyyətidir. Bu mühüm istehlak göstəricisidir. Poliefirdən olan örtüklərin istiyə davamlılığı nitrosellüloza örtüyündən 2-3 dəfə böyükdür.

Şaxtaya davamlılıq – örtüyün aşağı temperaturların təsirinə münasibətini xarakterizə edir. Qış dövründə mebellərin daşınması və saxlanması zamanı (xüsusən Uzaq Şərq rayonlarında) örtüyün bu xassəsi xüsusi olaraq nəzərə alınmalıdır.

Örtükləri şaxtaya az davamlı olan mebellərin keyfiyyəti əhəmiyyətli dərəcədə azalır. Poliefir örtükləri şaxtaya davamlı örtüklərdir.

Örtüyün uzun ömürlülüüyü onun yüksək və aşağı temperatur təsirlərinə davamlılığından asılıdır.

Saya-davamlılıq mebellərdə mühafizə qatının funksiyasıdır ki, bu da qabarma və sukeçirmə hallarının qarşısını alır. Örtüyün qalınlığı artdıqca, örtük təbəqəsinin həllolma qabiliyyəti azaldıqca suya davamlılıq da artır.

Işıba davamlılıq örtüyün mühüm xassəsidir. Günəş şüalarının təsiri altında (xüsusən yay vaxtı) örtük pərdəsinin köhnəlməsi, elastikliyinə azalması baş verir. Material pigmentin rəngli örtüklər günəş şüalarının təsirindən tamamilə sala bilər, bəzi hallarda isə onların rəngi dəyişir.

Kimyəvi dabınıq dedikdə, örtüyün müxtəlif kimyəvi maddələrin (soda, sabun, limon və sirkə turşusu) təsirlərinə qarşı müqavimət göstərməsi başa düşülür.

2.4. Mebellərin çeşid ekspertizası

Mebellərin çeşidini aşağıdakı qaydada nəzərdən keçirək.

1. Yataq dəsti;
2. Yemək otağı üçün dəst;
3. İstirahət dəsti;
4. Kitab şkafı;
5. Servant;
6. Divan-çarpayı;
7. 3 qapılı paltar şkafı;
8. 2 qapılı paltar şkafı;
9. Trilyaj;
10. Taxt;
11. Çarpayı;
12. 2 nəfərlik çarpayı;
13. Uşaq üçün çarpayı;
14. Yeniyetmələr üçün çarpayı;
15. Televiziya altı tumba;
16. Yemək stolu;
17. 2 nəfərlik uşaq stolu;
18. Yazı stolu;
19. Jurnal stolu;
20. Kitab rəfləri;
21. Mətbəxt mebeli dəsti;
22. 2 qapılı işçi şkafı;
23. 1 qapılı işçi şkafı;
24. Mətbəxt stolu;
25. Bufet;
26. Taburet.

Yumşaq mebel malları oturmaq, uzanmaq və oturmaq-uzanmaq üçün olan mebellərə bölünür.

YUMŞAQ MEBELLƏR		
Oturmaq üçün	Oturmaq və uzanmaq üçün	Uzanmaq üçün
Stul	divan	I nəfərlik çarpay
Banketka	taxt	2 nəfərlik çarpay
Iş kreslosu	kuşetka	
Istirahət üçün kreslo	Tranformasiyalı mebel	
Yelləncək kreslo	Divan çarpay	
	Kreslo-çarpay	

Oturmaq üçün olan mebellərin çeşidinə kreslo, stullar, pul, banketka, tabretlər daxildir.

Yumşaq kreslolar quraşdırma konstruksiyalı (oturacağı və arxas çıxarılan) və bütöv konstruksiyalı hazırlanı. Quraşdırma yumşaq kreslolara, adətən hər tərəfdən üzlük çəkilir və yalnız bəzi hallarda yan və arxa səthləri açıq qalır. Bütöv konstruksiyalı yumşaq kreslolarda detalların bir hissəsi (ayaqlar, dirsəkaltlıqlar), adətən açıq saxlanılır, lak, yaxud pardaq vasitəsilə bəzədilir.

Yumşaq kreslolarda oturacağına, ən azı 12 ədəd (adətən 12 ədəd) 9-10 düyünlü ayrı-ayrı yaylar, arxa detallarında isə 6-7 düyünlü 12-14 ədəd yay olur. Kabinet üçün olan kreslolara isə parça çəkilir.

Yumşaq stullar ayrılıqda hazırlanır, bunlar qonaq otağı qarnituruna daxil edilir. Yataq otağı oturmaqlı yumşaq puflar (kətilər) yaxud banketkalar daxil edilir.

Yatmaq üçün olan mebellərə divarlar, yumşaq kuşetkalar, taxt və s. daxildir.

Divanlar müxtəlif konstruksiyalı bütöv, qurşdırma, arxalı, tamamilə üzlük materialları səkilmiş, yaxud lak çəkilmiş, açıq sərçivəli kənarları yumşaq olur. Yaşayış otağı üçün nəzərdə tutulmuş divanların, yataq ləvazimatının yığılması üçün qutusu vardır. Kabinet divanlarının üzərinə meşin əvəzedicisi (tekstovinit, redmalit), adi divanların üzə isə parça (qolubi, maket, şaqren, rels, velyur) çəkilir. Divanlar əsasən aşağıdakı ölçülərdə buraxılır, hərəkət edən oturacağı ilə birlikdə eni mm-lə

Eni mm-lə	500-800
Söykənəcəyin hündürlüyü	700-800
Oturacağın hündürlüyü	320-460
Oturacığın dərinliyi	400-600
Dirsekaltlığın hündürlüyü	200-250
Stullar aşağıdakı ölçülərdə olur	
Söykənəcəyin hündürlüyü mm-lə	800-1000
Oturacağın hündürlüyü	420-280
Oturacağın qabaq hündürlüyü	400-460
Oturacağın arxa hündürlüyü	340-400
Oturacağın dərinliyi	360-430
Kreslolar aşağıdakı ölçülərdə olur	
Söykənəcəyin hündürlüyü mm-lə	800-1000
Oturacağın hündürlüyü	420-460
Oturacağın qabaq hissəsinin eni	460-540
Oturacağın arxa hissəsinin eni	400-510
Oturacağın dərinliyi	400-480
Dirsekaltlığın hündürlüyü	230-260

Yumşaq kuşetkalar qutudan, ayaqlardan və mütəkkənin bərkidilməsi üçün dayaqdan, yumşaq detalından və mütəkkədən ibarətdir. Quraşdırma konstruksiyalı hazırlanır, dermantin, qarnitol, tekstovinit, rels və s-dən üzlük çəkilir, aşağıdakı ölçülərdə olur (mm-lə).

Uzunluğu	1800-2100
Eni	700-800
Hündürlüyü	380-440
Dirsek altlığın hündürlüyü	600-700

Taxt çərçivə konstruksiyalı karkasdan, ayaqlardan, dirkəs altı yastı söykənəcəklərindən, kənarları yumşaq olan oturacaq detallarından, 3 yastıqdan və

3 dirsək altı yastıqdan ibarət olur. Taxtın üzərinə parça çəkilir və karkasının aşağı hissəsində yataq ləvazimatının yığılması üçün qutusu olur. Aşağıdakı ölçülərdə olur:

Uzunluğu	1900-2000
Eni	900-1200
Yastığa qədər hündürlüyü	400-450
Yastıqdan yuxarı söykənəcəylin hündürlüyü	150-250
Mütəkkənin diametri	150-200
Əlavənin dərinliyi	250-400
Əlavənin eni	800-1300
Əlavənin hündürlüyü	450-650
Çarpayılar aşağıdakı ölçülərdə olur (döşəyi olan)	
Yastığın uzunluğu	620-700
Yastığın eni	700-900
Yastığın qalınlığı	100-200
2 nəfərlik	
Yastığın uzunluğu	625-700
Yastığın eni	1000-1400
Yastığın qalınlığı	100-200

Bir neçə mebel nümunəsini nəzərdən keçirək: Qonaq otağı üçün stenka «Muğan» dəsti. Buraya:

- I. Divar boyu düzülən 3 ədəd müxtəlif təyinatlı rəfli şkaflar.
2. Yumşaq və açılan divan
3. 2 ədəd yumşaq kreslo
4. 1 ədəd jurnal stolu aiddir.

Qonaq otağı üçün stenka «Bakı» dəsti. Buraya:

- I. Divan
2. 2 Kreslo

3. Divar boyu şkaflar

4. 1 jurnal stolu aiddir.

Istirahət otağı üçün yumşaq «Lalə» mebellərin dəsti, buraya I divan, 2 kreslo və 1 jurnal stolu aiddir.

Oyun üçün dəst, buraya 1 ədəd romb şəkilli şərqi ornamentli oyun stolu və 2 ədəd yumşaq kətil aiddir.

«Retro» üslubunda hazırlanmış «Pion» yumşaq mebel dəsti. Onun üzərinə velyur çəkilməmiş geniş divan, iki rahat kreslosu vardır. Altabıcaqlı jurnal stolu naxışlarla bəzədilmişdir. Mebelin təkərcikləri vardır.

Ümumiyyətlə, «Mebel» firmasına daxil olmuş mebellərin 4,6%-i aşağı keyfiyyətli məhsul kimi istehsalçı müəssisələrə qaytarılmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, BMCC-nin məhsulları daha keyfiyyətsiz olmuş və yoxlanılmış mebellərin 8,5%-ni təşkil etmişdir.

«Mebel» firmasına daxil olan mebellər əhali tərəfindən eyni səviyyədə alınmır. Bəzi mebellər əhali tərəfindən tez bir zamanda alındığı halda, bəziləri uzun zaman mağazada yatıb qalır. Bunun səbəbi bəzi hallarda istehsal prosesində mövcud standart və texniki şərtlərə riayət edilməməsi nəticəsində aşağı keyfiyyətdə mal buraxılması, mebellərin müasir mənzillərin ölçüsünə uyğun olmaması, uzun müddət xidmət üçün davamlı olmaması, eyni tip forma və konstruksiyaların tətbiq edilməsi nəticəsində gözəl xarici görünüşə malik olmaması və bununla da əhalinin artan estetik tələblərini ödəməməsi və yaxud yüksək keyfiyyətdə yeni forma və konstruksiyalarda buraxılan mebellərin qeyri düzgün qablaşdırılması, daşınması, saxlanması nəticəsində onların zədələnməsi və s.-dir. Məsələn, əvvəllər MMC-dən daxil olan mebellərin yumşaq elementləri üçün polad yaylar, ağac sıyrıması, pambıq, üzlük parçalar, ip, plastik rezin işlədilir.

Hazırda bu fabrikdən daxil olan mebellərin yumşaq elementləri üçün moçalka, pambıq, məsaməli rezinlər, plastik kütlələr və s. işlədilir. Standarta görə istifadə olunan yayların normal diametri 3,5-4 mm, burumlarının sayı 6, 7, 8 olmalıdır. Lakin yerli istehsal müəssisələrində istehsal olunmuş divan-

çarpayılardan tətbiq edilən yayların diametri 2,5-3 mm, burumların sayı 10-12 ədəd olur.

Bunun nəticəsində yayların üzərinə yük düşən zaman tamamilə çərçivənin dibinə oturur, yük götürdükdə isə əvvəlki vəziyyətini ala bilmir, az elastiki olur, nəticədə həmin hissə çökük olur, üzlük materialı boşalır, doldurucu material isə aşağı basılır. Digər tərəfdən, yayaların diametrinin normadan artıq olması nəticəsində istənilən elaitklik alınmır, mebellər yumşaq olmur.

Doldurucu material da yaylar kimi mebelə eyni dərəcədə təsir edir. Doldurucu material kimi ağac siyrimi və pambıq işlədildiyi üçün mebelin üzərinə yük düşdükdə siyrimi ovxalanır və çıxar kimi bir yerdə toplanır, mebelin üzərində bir neçə dəfə oturduqda onlar kənarlara toplanır, oturuş yeri isə boş qalır, nəticədə yaylar dik qalxır. Lakin standartda görə yumşaq mebellərin yumşaq verici materialları yapışqanlaşmış olmalıdır. Bu isə öz növbəsində yumşaq verici materialın ovalanmasının və toplanmasının qarşısını alır.

Yerli istehsalatdan daxil olan bəzi yumşaq mebellər yeni konstruksiyalarda deyil, tamamilə köhnə konstruksiyalarda buraxılır.

Mebel insanın əməli tələbini (oturmaq, söykənmək, yatmaq və s.) ödəməklə bərabər insanların estetik tələblərinə də cavab verməlidir.

Yerli istehsaldan daxil olan bəzi yumşaq mebellər isə xarici görünüşü etibarilə cəlbedici olmur, əhalinin xoşuna gələn yeni bəzək və naxışlı materiallarla örtülmür və s.

Xarici ölkələrdən daxil olmuş mebellər əhali tərəfindən yaxşı alınır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu mebellər bütün tələblərə cavab verir, müasir modaya uyğun gəlir.

Mebellərin ekspertizası zamanı 3 keyfiyyət kateqoriyasından istifadə edilir:

Əla, I və II kateqoriya;

30-27 bal əla kateqoriya;

26-15 bal I kateqoriya.

15 baldan aşağı bal alanlar II kateqoriya aid edilir.

2.5. Mebellərin keyfiyyətinin qorunub saxlanması kömək edən amillər

Mebel rəng və ya yarlıqlı markalanır. Yarlıqda istehlakçı müəssisənin və onun tabe olduğu təşkilatın adı, ünvanı, mebelin adı, mebel layihəsinin indeksi, buraxılma tarixi, qiymət, QOST-un nömrəsi və s. məlumatlar göstərilir.

Markalanma, asan oxumaq eyni zamanda məmulatın xarici görünüşünü pisləşdirməmək üçün, üz səthində olmayan yerlərdə aparılır.

Eyni yaşayış məntəqəsi daxilində daşınan mebellər qarışdırılmır. Bu zaman həmin əməliyyat üçün nəzərdə tutulmuş bağlı, xüsusi olaraq avadanlıqlaşdırılmış nəqliyyatdan istifadə olunur. Burada mebel dik, brezentlə sarınmış vəziyyətdə daşınır.

Bir yaşayış məntəqəsindən digərinə daşınmalı mebellər kraft kağızı və ya həsirə bükülməklə qəfəsli yeşiklərə qablaşdırılır. Mebelin yeşiyə və ya sandığı kəndirə toxunan yerlərinə yumşaq arqatlar qoyulmalıdır. Sına bilən (güzgü, şüşə) olan mebelin qablaşdırıldığı yeşiyin üzərinə boyaqla «Ehtiyatlı ol», «Şüşədir» sözləri yazılmış və rumka çəkilməlidir. Bütün mebelin daşındığı taranın üzərinə isə səth şəkli çəkilir.

Mebelin daşınması üçün dəmiryol, at-araba, avtomobil nəqliyyatı vasitələrindən istifadə edilir. Nəqliyyat növünün seçilməsi daqınacaq məsafənin uzunluğundan asılıdır. Şəhərdaxili, yaxın məsafəyə daşınmaqla avtomobil nəqliyyatından istifadə etmək məqsədəuyğundur.

Mebellərin yüklənməsi, daşınması və boşaldılması zamanı bir sıra ehtiyat tədbirləri görülməlidir. Belə ki, qablaşdırılmış mebelin qonşu məmulata, maşının bortuna və sarınan kəndirə toxuna biləcək yerlərinə mütləq yumşaq arqat qoyulmalıdır. Atmosfer təsiratlarından və tozdan qorumaq üçün maşınlarla yüklənən mebelin üzərinə sukeçirməyən parça salınır.

Daşınarkən mebeli örtülü, müəyyən növ və qabaritə uyğunlaşdırılmış kuzovlarda, yəni konteynerlərdə yerləşdirmək ən yaxşı üsul hesab edilir.

Şəhərarası daşınan mebelləri müvafiq qayda üzrə qablaşdıraraq adətən dəmir yol vaqonlarına yükləyirlər.

Mebel malları rütubət və temperatur dəyişmələrinə çox həssasdır. Ona görə də onun saxlanıldığı bina quru olmalı, qızdırıcı və ventilyasiya cihazları vasitəsilə təchiz edilməlidir. Mebel malları divardan 15-20 sm, qızdırıcı cihazlardan isə 65-100 sm məsafədə qoyulmalıdır. Mebel saxlanıldığı otaqda günəş şüası düşməlidir, bina texniki təhlükəsizlik qaydalarına cavab verməlidir.

Döşəmə düz, hamar olmalı, temperatur 10°C -dən aşağı, havanın rütubəti isə 60-65%-dən çox olmalıdır.

Temperatur və rütubətin müşahidə edilməsi üçün psixrometr və psixrometrik cədvəldən istifadə edilir. Havanın rütubəti çox olarkən binanın havası dəyişdirməli və ya CaCl_2 -dən istifadə olunmalıdır. Rütubət nisbətən aşağı olarkən döşəməyə su səpilməli və ya su ilə dolu qab qoyulmalıdır.

Anbarda təmizliyə riayət olunmalı, həşəratların əmələ gəlməsinin qarışısı alınmalıdır.

Mebelin saxlanması zamanı dövrü olaraq onu toz və çirkədən təmizləmək lazımdır. Bunun üçün xüsusi maddələrdən («Pomerol», Blesk» və s.) istifadə edilir. Yumşaq hissələri çexol və ya kağızla örtmək lazımdır.

«Mebel» firmasına daxil olan mebellərin qablaşdırılması, daşınması və saxlanması xüsusiyyətlərini yoxlayarkən aşağıdakı nəticəyə gəldim:

Yerli mebellərin alınması tranzit qaydada şəyata keçirilir. Yəni mebel istehsalçı müəssisələrdən birbaşa olaraq mağazalara daşınır. Bu zaman uzunömürlü maşınlardan istifadə edilir. Mebel fabrikində qablaşdırılmış məmulatlar maşınlarla yüklənir və mağazaya göndərilir.

NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR

Mebel ən vacib xalq istehlakı mallarından biridir.

Mebel istehsalının gündən-günə artması onun məişətdə əhəmiyyətini daha da yüksəldir. Hazırda əhalinin bütün uzun müddətli istehlak mallarına sərf etdiyi xərclərin 30%-ə qədəri mebel mallarının payına düşür.

Əhalinin daha rahat, gözəl və müxtəlif mebellərlə təchiz edilməisinə ən vacib sosial problem kimi baxılır.

Hər bir dövrə aid olan mebel həmin dövrün məişət xüsusiyyətlərini, milli mədəniyyətini, öz tarxi prinsipi, insanların maraq və istəklərini, üslubunu özəndə əks etdirməlidir. Bu cəhətdən məişət mebelləri üçün tarixi xarakter daşıyan klassik üslublar müəyyən edilmişdir. Bu üslublar Roman, Qomik, Borokko, Rokoko, Alepir, XVI Lüdvik dövrü, Bidermeyer, Modern, Rus mebeli, müasir Avropa və sovet mebeli üslubuna bölünür.

Ölkəmizdə mebel istehsalı Sovet dövründə inkişafa başlamışdır. Hazırda mebel sənayesi ən yüksək dərəcədə inkişaf etmiş xalq təsərrüfatı sahəsinə çevrilmişdir.

Mebel sənayesinin inkişafı xammal bazasından, sənaye istehsalının təşkili və onun xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrlə əlaqələndirilməsindən asılı olmuşdur. Əhalinin mebelə olan tələbatını ödəmək üçün respublikamızın da geniş imkanları vardır.

Hazırda mebel sənayesi nəinki məişət, idarələr, istehsalat, məktəb, səhiyyə, mədəniyyət müəssisələri, mədəni quruculuq üçün hazır məhsul istehsal edir. O həm də digər sənaye müəssisələrini müxtəlif xalq istehlakı mallarını qablaşdırmaq üçün tara və qutu gövdələrlə təchiz edir.

Mənzil və digər yerlər üçün nəzərdə tutulmuş müasir mebellər funksional, erqonomik, gigiyenik, estetik, texnoloji, iqtisadi tələblərə cavab verməli, həmçinin möhkəm, etibarlı, uzunömürlü olmalıdır.

Bu tələblərə uyğunluq dərəcəsinə görə mebelin istehlak xassəsi və keyfiyyəti təyin olunur.

Mebellərin hazırlanmasında müxtəlif materiallardan istifadə olunur. Bunlardan ən başlıcası ağac oduncağı, mişarlanmış material (taxta-şalban), faner lövhələri, yonqardan hazırlanmış lövhələr, mebel lövhələri, bir qatlı və çox qatlı fanerlərdən ibarət yarımfabrikatlar, ağac kütləsindən ibarət lövhə və s.-dir.

Ağacdan başqa mebellərin hazırlanmasında bir sıra digər materiallardan, o cümlədən yapışqan cilalayıcı və bəzək materialları, furnitura və bərkədici detallar, üzlük materialları, mebel şüşəsi və plastik kütlədən istifadə edilir.

Mebelin istehsal üsulları, onun keyfiyyətinə və qiymətinə əsasən kəskin təsir göstərir. Ən yüksək keyfiyyətli və ucuz sayılan mebel kütləsi və iriseriyalı mexanikləşdirilmiş axınabənzər istehsal üsulu ilə buraxılır.

Hər bir mebel məmulatı bir-birinə birləşdirilmiş detallardan ibarətdir. Bu detallar qovşaqlara birləşdirilir.

Mebellərin zahiri görünüşünü yaxşılaşdırmaq, rütubət təsirindən qorumaq, üzünü tozdan və çirkədən təmizləmək üçün onun üz səthi bəzək əməliyyatından keçirilir. Mebelin bəzəyinin şəffaf və tutqun növləri mövcuddur.

Şəffaf bəzəklər lak çəkmək, parlaqlamaq, mumlamaq və şəffaf pərdələr çəkməklə yerinə yetirilir.

Tutqun bəzək üsullarına isə mina boyağı, ağ, əlvan yaxud teksturalı kağız və vərəq plastikləri daxil olur.

Mebelin keyfiyyət səviyyəsi termiki və orqanoleptik göstəricilər əsasında qiymətləndirilir. Bu göstəricilərə komfortluluq, estetiklik, texnolojilik, yerinə yetirilmə səviyyəsi, unifikasiya olunma səviyyəsi, istehlakda etibarlılıq və uzun ömürlülüüyü, patent hüquq göstəriciləri aiddir.

Müasir şəraitdə malların keyfiyyətinin durmadan yüksəldilməsi əhalinin milli gəlirinin və ölkənin iqtisadi effektivliyinin yüksəldilməsinin ən əsas amillərindən biri sayılır. Mebel istehsalının başlıca vəzifəsi əhalinin durmadan artan tələbatının müntəzəm olaraq ödənilməsi nəinki istehsal edilən malların keyfiyyətcə çoxaldılma hesabına, eyni zamanda daha effektiv, etibarlı, uzun ömürlü və ən yaxşı istehlak xassələrinə malik məmulat istehsalı hesabına da yerinə yetirilə bilər.

Hazırda əhalinin estetik tələbləri günü-gündən çoxalır. Onlar öz istehlakında olan hər bir əşyanı öz tələblərinə və zövqlərinə uyğunlaşdırmağa çalışırlar. Bu sahədə ticarətin rolu böyükdür. Ticarət xalqın çox işlənən mallarla artmaqda olan təbəbatını ödəmək üçün zəruri şərtidir. Bu baxımdan ticarət sferasına müasir zövqlərə uyğun gəlməyən mebel mallarının daxil olmasının qarşısı alınmalı, yığılıb-qalan və müasir tələbata uyğun cəlməyən məmulatların aradan götürülməsinə aid olunmalıdır.

Aparılmış təcrübə onu göstərdi ki, mağazalara hələdə keyfiyyətsiz mebel daxil olmaqdadır. Keyfiyyətin aşağı olması isə onun istehsalının lazımi keyfiyyətdə aparılmasıdır. Yarımfabrikatların hazırlanması zamanı onun möhkəm preslənməməsi, yapışqanın az olması istifadə zamanı özünü tezliklə biruzə verir.

Mebellər fabrikdən mağazalara daşınarkən düzgün nəqliyyat növü seçilmir. Mebellər yalnız konteynerlərlə daşınmalıdır. Mebellərin başqa nəqliyyat ilə daşınması onların keyfiyyətinin aşağı düşməsinə səbəb olur. Belə ki, mağazaya çatana qədər üz səthində bəzi nöqsanlar əmələ gəlir.

Bir sıra hallarda mağazaya daxil olan kreslo və divanların yayların və dekorativ materialının seçilməsinə az fikir verilir. Yumşaq mebellərin üz materialı müasir modanın tələblərinə cavab vermir və beləliklə, də alıcıların zövqünü oxşamır.

Gələcəkdə bu məsələlərə fikir verilməsi ticarət təşkilatının fəaliyyətinə müsbət təsir göstərə bilər.

Unutmaq olmaz ki, əhalinin yeni, daha keyfiyyətli və yaraşığı, həmçinin müasir modanın istiqamətlərinə cavab verən mallarla təmin etmək cəmiyyətimizin başlıca prinsipidir.

Hazırda deyilənlərdən belə nəticəyə gələrək aşağıdakı təklifləri irəli sürürəm.

1. Hal-hazırda respublikada çoxlu çeşiddə xarici mebellər gətirilir və bununlada istehlakçının tələbi ödənilir. İstehlakçı tələbinin öz istehsalımız olan mebellərin hesabına ödənilməsi yaxşı olardı. Çünki bizim kifayət qədər mebel üçün xammallarımız var.

2. «Embawood» mebel fabriki ölkəmizdə və bəzi Asiya ölkələrində ən qabaqcıl mebel fabriklərindən biridir. Bunun əyani sübutu fabrikin istehsal etdiyi məhsullardır. Bu mebel fabriki mebel istehsalında əsas material kimi üstünlüyü ağac yonqarına verir. Təklif edərdim ki, ağac yonqarının əvəzinə ağacdən istifadə olunsa, daha keyfiyyətli məhsul alınar.

Bir sözlə «Embawood» mebel fabriki öz söylərini günbəgün artıraraq, daha keyfiyyətli məhsullar istehsal edərək «Embawood» brendini dünyanın tanınmış mebel brendləri arasına daxil etməyə çalışmalıdır. Bu həm də müxtəlif Azərbaycanın iqtisadi inkişafının indiki dövrə qədərki inkişafı mərhələsində pik səviyyədə olmasını bir tərəfdən sübut etməyə imkan verir.

ƏDƏBİYYAT

1. «Sənaye malları əmtəşünaslığının məlumat kitabçası», M, Ekonomika 1984 III hissə.
2. Kedrin A.I. «Yumşaq mebel istehsalçısı» M. Ali məktəb, 1981.
3. Həsənov Ə.P.və başqaları. «Qeyri-ərzaq malları əmtəşünaslığına aid laboratoriya işləri» Bakı, 2001.
4. Həsənov Ə.P.və başqaları. «Qeyri-ərzaq malları əmtəşünaslığının nəzəri əsasları» Bakı-2002.
5. Vəliməmmədov C.M. «Mədəni mallar əmtəşünaslığı», Bakı-1984.
6. Həsənov Ə.P., Həsənov N.N. və başqaları. «Qeyri-ərzaq mallarının ekspertizası» Bakı, 2006.
7. Həsənov Ə.P., Nuriyev D.Ə. və başqaları. «Qeyri-ərzaq mallarının ekspertizası» Bakı 2006.
8. Алексеев Н.С. «Товароведение хозяйственных товаров» Учебник в 2-х т. 1-М: Экономика. 1989.
9. Валицкий С.Н. и др. «Экспертиза потребительских свойств новых товаров» М-Экономика 1981.
10. Красовский П.А., Ковалев А.И., Стритиев С.Т. «Товар и его экспертиза», М-Цент Экономика и маркетинга, 1998.
11. Никалаева М.А. Товароведение потребительских товаров. Теоретические основы: Учебник для вуза. М-изд. НОРМА, 1997.
12. Федров М.В. и др. Экспертиза качества продукции и экспертиза. Учебное пособия. Ростов Н/Д. РГЗА 1988.
13. Чечеткина Н.М. Управление качества продукции и экспертиза. Учебное пособия. Ростов на-Дону. РГЗА, 1988.
14. «Экспертиза мебели и строительных изделий». Методическое пособие. СТО.ТПП. 20-10-99.
15. Н.М.Чечеткина «Товарная экспертиза» для студентов вуза. Ростов «Феникс» - 2000.

16. В.И.Гиссин «Управление качества продукции для студентов вуза», ИСО-9000, ОС-9000, ТОМ Ростов, «Феникс-2000».
17. Падкевич М.М., Сидров И.И. Методы оценки качества и управления качеством промышленной продукции. М-2001.
18. Райхман Э.П., Аздалдов Г.Г. «Экспертная методы и оценка качества товаров» М.Экономика 1974.
19. Федоров В.Р. «Товароведческие экспертизы» М. 1968.
20. Семенко С.В. «Экспертиза товаров» Велгород-1999.